

Hallituksen esitys eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annettua lakia (vaalirahotuslaki), puoluelakia, vaalilakia sekä kansalaisaloitelakia.

Vaalirahotuslain ja puoluelain muutoksilla lisättäisiin vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin nykyistä sääntelyä.

Vaalilakiin tehtäisiin muutos, jossa luovuttaisiin puolueiden pakollisesta jäsenäänestyksestä eduskuntavaaleissa sekä yksi teknisluonteinen muutos.

Kansalaisaloitelakia muutettaisiin siten, että eurooppalaista kansalaisaloitetta voisi kannattaa 16 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Vaali- ja puolerahoitus	4
2.2 Vaalilaki	6
2.3 Eurooppalaisen kansalaisaloitteen kannattamisen ikäraja.....	6
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
3.1 Vaali- ja puolerahoitusta koskevat ehdotukset.....	7
3.1.1 Vaalirahoituksen ajankohta	7
3.1.2 Kampanjatili	8
3.1.3 Lainanantajien nimien julkistaminen	9
3.1.4 Kampanjan kulut ylittävä vaalirahoitus	10
3.1.5 Vertailutietojen saaminen kampanjaan tukea antaneilta ja kampanjalle palveluita tai tuotteita toimittaneilta, velvollisuuden laajennus myös jälki-ilmoituksiin sekä uhkasakkomahdollisuuden laajentaminen.....	10
3.1.6 Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua.....	11
3.1.7 Puoluelain luettelo asioista, joita ei pidetä tukena	12
3.1.8 Ajantasainen ilmoitus otetuista lainoista.....	13
3.1.9 Valtionavustuksen siirtomahdollisuus	13
3.1.10 Tilinpäätösasiakirjojen muutostarpeet	14
3.2 Vaalilain muutokset	14
3.3 Kansalaisaloitelakia koskeva ehdotus	15
4 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
4.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	15
4.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	15
5 Lausuntopalaute	16
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	16
6.1 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta	16
6.2 Puoluelaki.....	19
6.3 Vaalilaki	21
6.4 Kansalaisaloitelaki	21
7 Lakia alemman asteinen sääntely	21
8 Voimaantulo	21
9 Toimeenpano ja seuranta	22
10 Suhde muihin esityksiin.....	22
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	22
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	22
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	22
LAKIEHDOTUKSET	23
Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	23
Laki puoluelain muuttamisesta	26
Laki vaalilain muuttamisesta.....	29
Laki kansalaisaloitelain muuttamisesta.....	30

LIITTEET	32
RINNAKKAISTEKSTIT	32
Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	32
Laki puoluelain muuttamisesta	38
Laki vaalilain muuttamisesta.....	44
Laki kansalaisaloitelain muuttamisesta.....	45

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Oikeusministeriön asettamassa parlamentaarisisessa vaalityöryhmässä (OM034:00/2019) selvitettiin vaali- ja puoluelainsäädännön muutostarpeita sekä laadittiin linjaukset muutoksille.

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriön demokratia- ja julkisoikeusosastolla keväällä 2022 parlamentaarisen vaalityöryhmän loppuraportin (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163824>) mukaisten linjausten pohjalta. Vaalityöryhmä (puheenjohtaja puoluesihteri Antton Rönnholm) työskenteli maaliskuusta 2020 vuoden 2021 loppuun.

Muutokset lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta ja puoluelakiin on valmisteltu yhteistyössä Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) kanssa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://vm.fi/hankkeet> tunnuksella OM003:00/2022.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Vaali- ja puoluerahoitus

Yleiskuva

Ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (24.4.2009/273; vaalirahoituslaki) sekä puoluelaissa (10/1969) säädetään poliittisen toiminnan rahoituksesta ja sen valvonnasta. Lainsäädännön tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista si-donnaisuuksista sekä rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua. Toisaalta tavoitteena on taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Sääntelyllä edistetään kansanvaltaa ja vahvistetaan sitä kohtaan tunnettua luottamusta.

Vaali- ja puoluerahoituksen valvonnasta huolehtii Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV). Sen tarkastustehtävistä säädetään pääosin vaalirahoituslain 10 – 12 §:ssä sekä puoluelain 9 e ja 9 f §:ssä. Tarkastusvirasto antaa eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen vaalirahoituslain mukaisista valvontatehtävistään sekä vuosittaisen kertomuksen tehtävistään puoluerahoituksen valvonnassa. Viimeisimmät kertomukset ovat kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2021 kuntavaaleissa (K 4/2022 vp) ja kertomus puoluerahoituksen valvonnasta 2021 (K 5/2022 vp). Kertomukset käsitellään eduskunnan tarkastusvaliokunnassa, joka laatii niistä mietinnöt.

Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusten ja tarkastusvaliokunnan mietintöjen valossa voidaan yleisesti todeta, että vaali- ja puoluerahoituksen valvonta toimii nykyisellään melko hyvin ja sen seurauksena tavoitteet vaali- ja puoluerahoituksen avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä toteutuvat niin ikään melko hyvin. Tarkastusvaliokunta on kuitenkin mietinnöissään kiinnittänyt huomiota joihinkin yksityiskohtiin, jotka kaipaisivat täsmentämistä. Tällainen on esimerkiksi niin sanottujen ehdokasmaksujen asema vaali- ja puoluerahoituksessa. Myös julkisessa keskustelussa on aika ajoin esitetty näkemyksiä siitä, että vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä tulisi edelleen kehittää.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on myös muilta osin itsenäisesti tehnyt ehdotuksia valvontatyönsä kehittämiseksi siten, että valvonta olisi tehokasta ja että lainsäädännön tavoitteet avoimesta ja läpinäkyvästä vaali- ja puoluerahoituksesta voisivat mahdollisimman hyvin toteutua.

Tällainen on esimerkiksi ehdotus siitä, että jokaisen ehdokkaan tulisi valtiollisissa vaaleissa avata kampanjatili.

Vaali- ja puoluerahoitusta koskevia aloitteita

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa (10.12.2019) todetaan seuraavaa:

- Lisätään politiikan avoimuutta ja kansalaisten mahdollisuutta saada tietoa asioista jo käsittelyvaiheessa niin valtakunnallisella kuin kunnallisella tasolla.
- Uudistetaan ehdokkaiden asettamista vaaleissa koskevia määräyksiä mahdollistamaan nykyistä monipuolisemmin erilaiset demokraattiset päätöksentekotavat siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään.
- Perustetaan parlamentaarinen työryhmä selvittämään puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita sekä tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevaa lainsäädäntöä.
- Kehitetään vaali- ja puoluerahoituksen ilmoittamista koskevia säädöksiä ja käytäntöjä sen varmistamiseksi, että ilmoitukset antavat oikean kuvan mahdollisia sidonnaisuuksia aiheuttavasta ulkopuolisesta rahoituksesta.
- Lisätään puolue- ja vaalirahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä vahvistamalla Valtiontalouden tarkastusviraston oikeutta valvoa ehdokkaiden vaalirahoitusilmoituksia ja saada tätä varten tietoja kolmansilta osapuolilta.
- Selvitetään keinoja vahvistaa vaalirahoituksen ennakkotietojen ilmoittamista äänestäjille jo ennen vaaleja, helpottaa kampanjatilin perustamista ja tehostaa lakisääteistä lahjoituskattoa.

Parlamentaarisen vaalityöryhmän ehdotukset

Parlamentaarinen vaalityöryhmä esitti mietinnössään (9.2.2022) useita muutoksia lakiin ehdokkaan vaalirahoituksesta. Esitettyjä muutoksia olivat lain selkeyttäminen kampanjan kulut ylittävän rahoituksen osalta, jälki-ilmoituksiin liittyvien valvontavaltuuksien vahvistaminen ja se, että Valtiontalouden tarkastusvirastolle olisi annettava mahdollisuus tehostaa uhkasakolla valvontatyötään.

Lakia ehdotettiin täsmennettäväksi siten, että tarkastusvirastolla olisi mahdollisuus tehostaa uhkasakolla lisätieto- tai selvityspyyntöä sekä jälki-ilmoitusta ja sitä koskevaa lisäselvitystä. Tarkastusvirastolle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaisissa myös oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua aiempaa laajemmin. Työryhmä piti lisäksi tarpeellisena selvittää tarkastusviraston oikeutta saada vertailutietoja kampanjaan tukea antaneilta ja palveluita ja tuotteita toimittaneilta. Tarkastusvirastolla tulisi olla mahdollisuus tehostaa pyyntöä vertailutietojen saamiseksi uhkasakolla. Työryhmä ehdotti kampanjatilin käyttöönoton selvittämistä eduskunta-, europarlamentti- ja presidentinvaaleissa ja siihen liittyen sen varmistamista, että kaikkien ehdokkaiden on myös käytännössä mahdollista avata kampanjatili. Työryhmä ehdotti myös, että vaalikampanjalle 1500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimet tulisi julkistaa.

Vaalityöryhmä esitti, että puoluelain luetteloa asioista, joita ei pidetä tukena, täsmennettäisiin eduskunnan tarkastusvaliokunnan esittämällä tavalla niin, ettei ehdokas-, luottamushenkilö- ja

kansanedustajamaksuja pidettäisi puolueelle annettuna tukena. Lisäksi työryhmä tuki ajatusta, että puoluelain luetteloon asioista, joita ei pidetä puolueelle annettuna tukena, lisättäisiin myös EU-instituutioiden ja muiden vastaavien kansainvälisten järjestöjen talousarvioon perustuvat tavanomaiset suoritukset, kuten matkakulujen korvaukset.

2.2 Vaalilaki

Parlamentaarisen vaalityöryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten voitaisiin uudistaa ehdokkaiden asettamista vaaleissa koskevia määräyksiä mahdollistamaan nykyistä monipuolisemmin erilaiset demokraattiset päätöksentekotavat siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään. Työryhmän keskustelussa ehdokkaiden asettamista koskevien käytäntöjen uudistamisesta päällimmäisenä nousi esiin tarve joustavoittaa jäsenäänestystä koskevia sääntöjä eduskuntavaaleissa ja antaa puolueiden säännöille puolueen ehdokkaiden asettamisessa suurempi painoarvo. Työryhmä ehdotti vaalilakia muutettavaksi siten, että jäsenäänestyksen pakollisuudesta eduskuntavaaleissa luovuttaisiin.

Työryhmän enemmistö esitti jäsenäänestysten pakollisuuden poistamista eduskuntavaalien ehdokasasettelussa, mutta lausui, että jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet tulee puolueen säännöissä muutoin turvata.

2.3 Eurooppalaisen kansalaisaloitteen kannattamisen ikäraja

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on esitetty tarve arvioida kansalaisaloitejärjestelmän kehittämistä esimerkiksi varmistamalla, että aloite ei raukea vaalikauden vaihtuessa ja että muutoseikat eivät estä aloitteen sisällön toteuttamista sekä laskea kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikärajaa nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi.

Parlamentaarinen vaalityöryhmä on osana toimeksiantoaan käsitellyt kansalaisaloitetta koskevat hallitusohjelman kirjaukset. Loppuraportissaan työryhmä on todennut, että kansalaisaloitteen käyttöönotto on ollut onnistunut demokraattinen innovaatio, mutta myös uutta aloitemuotoa olisi syytä selvittää. Kysymystä aloitteiden raukeamisesta olisi työryhmän mukaan syytä tarkastella seuraavan perustuslakiuudistuksen yhteydessä. Lisäksi työryhmä teki linjauksen eurooppalaisen kansalaisaloitteen kannattamisen ikärajan laskemisesta 16 vuoteen.

Kansalaisaloitteesta valtiollisella tasolla säädetään perustuslain 53 §:ssä ja kansalaisaloitelaisissa 12/2012, HE 46/2011 vp. Kansalaisaloitelaki on ollut voimassa 1.3.2012 alkaen, ja sitä on muutettu 1.6.2019 voimaan tulleella lailla (laki kansalaisaloitelain muuttamisesta, 436/2019, HE 251/2018 vp) sekä toisen kerran 1.1.2020 voimaan tulleella lailla (1276/2019, HE 57/2019). Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/788 (tästä eteenpäin asetus 2019/788). Lisäksi asetusta 2019/788 täydentävänä sääntelynä kansalaisaloitelain 1 § 2 momentissa todetaan, että eurooppalaisen kansalaisaloitteen tekemisestä säädetään asetuksessa 2019/788 sekä kansalaisaloitelain 10 ja 15 §:ssä. Edellä mainitut pykälät eivät käsittele aloitteen ikärajaa tai allekirjoitusoikeutta. Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta ja oikeudesta aloitteen allekirjoittamiseen ei täten säädetä nykyisellään erikseen Suomen kansallisessa lainsäädännössä, vaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikäraja Suomessa perustuu asetukseen 2019/788.

Asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdassa määritellään eurooppalaisen kansalaisaloitteen tukemiseen oikeutetut ryhmät. Tämän 2 artiklan 1 kohdan 1 momentin mukaan jokainen EU-kansalainen, joka ikänsä puolesta on äänioikeutettu Euroopan parlamentin vaaleissa, on oikeutettu tukemaan aloitetta allekirjoittamalla tuenilmauksen asetuksessa mainitulla tavalla. Lisäksi 1 kohdan 2 momentissa säädetään, että jäsenvaltiot voivat asettaa aloitteen tukemiseen

oikeuttavaksi vähimmäisiäksi 16 vuotta niiden kansallisen lainsäädännön sen salliessa. Jäsenvaltion on tällöin ilmoitettava asiasta komissiolle.

Euroopan komission asetuksen 2019/788 valmisteluasiakirjoissa ilmenee, että komission alkuperäisessä asetusehdotuksessa 1 luvun 2 artikla antaa oikeuden tukea eurooppalaista kansalaisaloitetta allekirjoittamalla jokaiselle 16 vuotta täyttäneelle unionin kansalaiselle. Komissio perusteli alennettua ikärajaa sen myönteisellä vaikutuksella nuorten osallistumismahdollisuuksiin ja tietoisuuteen EU:sta. Komissio toteaa kansalaisaloitteen olevan ei-sitova vaikuttamistapa, jonka voi nähdä sopivana osallistumiskeinona myös nuorille, jotka eivät vielä ole äänioikeutettuja. Asetusehdotus on sellaisenaan lähetetty jäsenvaltioille. Suomessa valtioneuvosto on ottanut ehdotukseen kantaa U-kirjelmässä, minkä lisäksi perustuslakivaliokunta on antanut siitä lausunnon. Valtioneuvosto ja perustuslakivaliokunta ei nähnyt estettä ikärajan laskemiselle, vaikka Suomen kannaksi lopulta muodostui ensisijaisesti äänioikeuteen sidottu osallistumisoikeus.

Asetuksen 5 artiklan mukaisesti aloitteen valmistelijana ja hallinnoijana on oltava vähintään seitsemästä luonnollisesta henkilöstä koostuva järjestäjär ryhmä. Aloitteen rekisteröintiajankohdaksi järjestäjär ryhmän jäsenten on oltava unionin kansalaisia, jotka ovat ikänsä puolesta oikeutettuja äänestämään Euroopan parlamentin vaaleissa, ja ryhmään on kuuluttava vähintään seitsemässä eri jäsenvaltiossa asuvia henkilöitä. Näin ollen järjestäjär ryhmän ikärajan osalta ei ole mahdollisuutta käyttää vastaavaa kansallista harkintaa poiketa Euroopan parlamentin vaalien äänestysikärajasta kuin aloitteen tukijoiden ikärajan osalta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on

- 1) lisätä vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä täsmentämällä nykyistä sääntelyä ja antamalla Valtiontalouden tarkastusvirastolle nykyistä enemmän valtuuksia valvontatehtävän suorittamiseksi;
- 2) joustavoittaa puolueiden ehdokasasettelun toteuttamista eduskuntavaaleissa siten, että pakollisesta jäsenäänestyksestä luovuttaisiin ja ehdokasasettelun kansanvaltaisuudesta huolehdittaisiin puolueen säännöissä;
- 3) lisätä erityisesti nuorten kiinnostusta eurooppalaista kansalaisaloitetta kohtaan ja siten lisätä heidän osallisuuttaan ja osallistumismahdollisuuksiaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

3.1 Vaali- ja puoluerahoitusta koskevat ehdotukset

3.1.1 Vaalirahoituksen ajankohta

Esityksessä ehdotetaan, että vaalirahoitusta voisi vastaanottaa kyseisen vaalin kampanja-ajan loppuun asti. Vaalirahoitus tulisi olla vastaanotettuna kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Kampanja-ajan jälkeen vastaanotettava rahoitus on mahdollista käyttää vaalirahoitukseksi seuraavissa vaaleissa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on omassa tarkastuskäytännössään kokenut puutteelliseksi sen, ettei laissa ole selkeästi otettu kantaa siihen, milloin vaalirahoitusta voi kerätä. Vaalien jälkeen tapahtuva tuen antaminen eroaa ennen vaaleja tapahtuvasta tukemisestä siinä, että vaalien jälkeen tiedetään, ketkä tulivat valituiksi. Mikäli tukemisen tavoitteena olisi epäasiallinen vaikuttaminen, vaalien jälkeen sen voisi helposti kohdentaa vain niihin henkilöihin, joilla on merkittävää vaikutusvaltaa.

Kampanja-aika taas on puoluelain 8 §:ssä rajattu ajallisesti. Se alkaa aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja päättyy viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Sen sijaan vaalirahoituksen hankkimista ei ole sidottu mihinkään aikarajoihin.

Aiemmissa lain perusteluissa on (HE 13/2009) 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu: ”Rahoituksen hankkiminen voisi tapahtua milloin tahansa. Käytännössä kuitenkin vaalikausi asettaa rajansa vaalien rahoitukselle. Vaalirahoituksella tarkoitetaan lakiehdotuksessa tulossa olevien seuraavien vaalien rahoitusta.” Näin ajateltuna vaalipäivän jälkeen kerätty rahoitus kuuluisi jo seuraavien vaalien vaalikampanjaan. Kuitenkin rahankeräyslain (863/2019) 23 §:ssä on selkeästi todettu, että vaalikeräys saadaan järjestää aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää alkavan ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen päättyvän vaalikampanjan kulujen kattamiseksi, mikä viittaisi siihen, että vaalirahoituksen kerääminen olisi sallittua ainakin kampanja-ajan loppuun.

Samoin oikeuskirjallisuudessa on tuotu esiin, että vaalirahoitusta on voitu kerätä periaatteessa milloin tahansa eikä sitä ole sidottu määräaikoihin. Käytännössä rahoitusta tarvitaan seuraaviin vaaleihin (Tarasti, Kunnallisvaaliehdokkaiden ja puolueyhdistysten vaalirahoitusopas, 2012, s. 64).

Tilanteen selkeyttäminen siten, että todetaan, mihin vaaleihin vastaanotettu tuki voidaan kohdistaa, on myös ehdokkaan etu.

Vaalityöryhmä piti linjauksessaan tärkeänä, että rahoitusta saa kerätä myös vaalien jälkeen ja niiden välillä kulloinkin sovellettavien sääntöjen mukaisesti. Työryhmä esitti, että lain sanamuotoa selkeytettäisiin siten, että siinä nimenomaisesti todettaisiin, että vaalirahoitusta saisi kerätä kampanja-ajan päättymiseen saakka.

3.1.2 Kampanjatili

Esityksessä ehdotetaan, että jokaisella eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa olevalla ehdokkaalla tulisi lähtökohtaisesti olla kampanjatili.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pitänyt esillä, että erityisesti presidentin-, europarlamentti- ja eduskuntavaaleissa vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen seurantaan voitaisiin asettaa myös muodollisia vaatimuksia. Erillisen pankkitilin avulla ehdokas voisi erottaa vaalikampanjansa omasta yksityistaloudestaan. Muodollinen vaatimus selkiyttäisi myös tarkastusviraston valvontatehtävää.

Edelleen mahdolliset tukijat tietäisivät, että jokaisella ehdokkaalla eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaaleissa on erillinen pankkitili, johon tukisuoritukset voidaan antaa. Tämä lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä.

Lisäksi ehdokkaan olisi tällöin helpompi täyttää laissa säädetty velvollisuutensa vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä.

Tilin käyttö koskisi kuitenkin vain eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaaleja. Alue- ja kuntavaalien osalta muistiinmerkitsemisvelvollisuus olisi riittävä. Tarkoitus on pitää ehdokkaaksi asettumisen kynnys matalalla eikä siksi olisi tarpeen säätää kampanjatilistä alue- ja kuntavaaleihin. Näissä vaaleissa on ehdokkaita selvästi muita vaaleja enemmän (vuoden 2021 kuntavaaleissa noin 36 000 ja vuoden 2022 aluevaaleissa noin 11 000) ja vaalien kampanjat ovat

yleensä pienehköjä. Vaalirahoitusvalvonnan kannalta pankkitilin vaatiminen alue- ja kuntavaaleissa ei olisi tarkoituksenmukaista toisin kuin valtakunnallisissa vaaleissa, joissa kulut ja kampanjat ovat suurempia.

Tarkastusviraston mukaan useimmilla valtiollisten vaalien ilmoitusvelvollisilla on jo tähänkin mennessä ollut ehdotuksen mukaisissa vaaleissa käytössään kampanjatilin. Näin ollen ehdotettu velvollisuus ei siinä mielessä enää aiheuttaisi merkittävää lisävaivaa useimmille, mutta lisäisi rahoituksen läpinäkyvyyttä ja yhtenäistä menettelytapoja.

Vaalityöryhmä toi loppuraportissaan esiin tarpeen selvittää erityisen kampanjatilin käyttöönottoa eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaaleissa. Raportissa myös todettiin, että kampanjatilin käyttöönotto edellyttää sen varmistamista, että kaikkien ehdokkaiden on mahdollista avata kampanjatilin ja että byrokratia vähentyy. Tältä osin tässä esityksessä ehdotetaan, että kampanjatilin avaaminen olisi valtiollisten vaalien ehdokkaalle lähtökohtaisesti pakollista, mutta mikäli luottolaitos, tavallisimmin pankki, kieltäytyisi avaamasta kampanjatilin ehdokkaalle, ehdokas voisi tällöin huolehtia kampanjarahoituksensa hallinnoimisesta muulla muistiinmerkitsemistavalla. Mikäli pankki kieltäytyisi tilin avaamisesta, ehdokkaan tulisi varautua esittämään siitä selvitys tarvittaessa Valtiontalouden tarkastusvirastolle.

3.1.3 Lainanantajien nimien julkistaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vaalikampanjalle 1500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkistaa. Mikäli lainanantaja olisi luottolaitos, riittäisi tieto, että kyseessä on luottolaitoksen myöntämä laina.

Vaalirahoituslain 6 §:ssä on säädetty vaalirahoitusilmoituksessa julkistettavista tiedoista. Pykälän 1 momentissa on säädetty siitä, milloin yksittäinen tuki ja sen antaja on ilmoitettava. Julkiseksi tulon raja on 800 euroa kuntavaaleissa ja 1500 euroa muissa vaaleissa. Sen sijaan vaalikampanjalle *lainaa* antanutta tahoa ei tällä hetkellä ole lain mukaan velvollisuutta julkistaa, vaikka laina olisi huomattava.

Koska lainaan ei liity määrää tai antajaa koskevia rajoituksia, lainan avulla voidaan kiertää tuen antajan nimen julkistamista ja muita rajoituksia. Se on käytännössä mahdollistanut vaalirahoituslain kiertämisen ja merkittävien rahoittajien piilottamisen julkisuudelta. Valvontakäytännössä on myös ainakin kerran havaittu tilanne, jossa ilmoitusvelvollinen myöhemmin muutti ilmoitustaan siten, että alun perin tukena ilmoitetussa suorituksessa oli lopulta kyse lainasta, jolloin antaja ei enää ollut julkinen tieto.

Laina voidaan lopulta antaa anteeksi jopa kokonaan ilman ilmoitusvelvollisuutta, jos se tehdään vasta vaalikauden päättymisen jälkeen. Kampanjalle lainaa antaneiden tahojen nimien julkistaminen vähintäänkin suurempien summien osalta lisäisi vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä. Samalla poistuisi myös motiivi muuttaa tukia lainoiksi rahan antajan nimen vetämiseksi pois julkisuudesta.

Vaalityöryhmän keskusteluissa nostettiin esiin lain muutoksen tarve, koska nykyinen käytäntö mahdollistaa vaalirahoituksen piilottamisen lainana ja tuet ovat käännettävissä lainaksi jälkikäteen. Muutosta pidettiin avoimuutta lisäävänä. Lainaan tai muuhun tukeen tulisi suhtautua samalla tavalla riippumatta siitä, onko se sanottu lainaksi vai lahjoitukseksi. Toisaalta keskustelussa tuotiin esiin, että rajanveto tulisi olemaan hankalaa tapauksissa, joissa ehdokas on saanut lainaa ja merkitsee sen jälkeen käyttäneensä omia varojaan. Samoin huomionarvoisena asiana

tuotiin esiin ero markkinalähtöisen lainan ja tukimuotoisen lainan välillä, mistä syystä lainvalmistelussa olisi tarkoituksenmukaista selvittää, tulisiko lainanantajien ja tuenantajien olla niin sanotusti samalla viivalla.

Vaalityöryhmä esitti, että julkistamisen raja voisi olla sama kuin vaalituen julkistamisen raja. Rahalaitosten myöntämät lainat tulisi ilmoittaa, mutta ilmoituksessa ei tarvitsi täsmentää, mikä rahalaitos on myöntänyt lainan.

3.1.4 Kampanjan kulut ylittävä vaalirahoitus

Esityksessä ehdotetaan, että vaalirahoituksen ylittäessä vaalikampanjan kulut, myös ylijäävä vaalirahoitus tulisi ilmoittaa sekä lisäksi se, siirtyykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin.

Tarkastuskäytännössään Valtiontalouden tarkastusvirasto on kokenut ongelmalliseksi sen, ettei laissa selvästi todeta, voiko vaalirahoitus ylittää kampanjan kulut ja pitänyt tarpeellisenä selkiyttää sitä, onko vaalikampanjan kulut ylittävä rahoitus vaalirahoitusta ja sellaisenaan ilmoitusvelvollisuuden alaista.

Vaalityöryhmä esitti, että lain sanamuotoa selkiytettäisiin siten, että siitä kävisi selvästi ilmi, että vaalirahoitus voi ylittää kampanjan kulut ja että kampanjan kulut ylittävään tuki tulisi ilmoittaa vaalirahoitusilmoituksessa. Jos kulut ovat pienemmät kuin vaalirahoitus, yli jäävä summa voisi siirtyä ehdokkaan varoiksi tai jäädä tukiryhmälle tai muulle yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivalle yhteisölle.

3.1.5 Vertailutietojen saaminen kampanjaan tukea antaneilta ja kampanjalle palveluita tai tuotteita toimittaneilta, velvollisuuden laajennus myös jälki-ilmoituksiin sekä uhkasakkomahdollisuuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan, että Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi oikeus saada vertailutietoja kampanjaan tukea antaneilta ja palveluita ja tuotteita toimittaneilta ja niiltä tahoilta, jotka olisivat voineet tukea antaa tai saattaneet toimittaa kampanjalle tavaroita tai palveluita, jos jo saatu selvitys ei olisi riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi. Vertailutietojen saamiseksi tarkastusvirastolla olisi mahdollisuus asettaa uhkasakko. Vastaava vertailutietojen antamisvelvollisuus uhkasakkomahdollisuudella koskisi myös jälki-ilmoituksia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että uhkasakon asettamismahdollisuus laajennettaisiin ilmoitusta koskevaan lisätieto- tai selvityspyyntöön. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös velvollisuus antaa lisätietoja ja selvityksiä jälki-ilmoituksista. Uhkasakon asettamismahdollisuus ulotettaisiin koskemaan myös jälki-ilmoitusta koskevia lisätietoja tai selvityksiä.

Velvollisuus antaa tarvittaessa selvityksiä ja lisätietoja, jotka ovat tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyuden varmistamiseksi, on nykyisellään vain ehdokkaalla eikä kenelläkään muulla. Näin ollen tarkastusvirastolla ei ole oikeutta vaatia tai saada vertailutietoja ehdokkaan ilmoittamille tukisummille tai kampanjan kustannuksille ehdokkaan tukijoilta tai esimerkiksi ehdokkaan kampanjalle mainoksia myyneiltä mediayhtiöiltä, vaikka sillä olisi aihetta epäillä ehdokkaan ilmoituksen oikeellisuutta. Tämä on tarkastusviraston mukaan merkittävä este valvonnan tehokkaalle toteutumiselle. Tarkastusvirasto on lähes täysin ehdokkaan ilmoittamien tietojen varassa tilanteissa, joissa on syytä epäillä ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksen olevan olennaisilta osin virheellinen tai puutteellinen. Tämä on valvonnan ja sen tulosten tulkinnan

kannalta olennainen rajoitus. Mikäli ilmoitusvelvollinen ei pyynnöistä huolimatta toimita pyydettyjä selvityksiä, ei tarkastusvirastolla ole mahdollisuuksia velvoittaa tietojen toimittamiseen vaalirahoituslain nojalla. Tarkastusviraston tiedonsaantioikeuden rajautuessa vain ehdokkaaseen, on mahdollista, että esimerkiksi yksittäisellä mediayhtiöllä on omien laskutustietojensa perusteella tarkemmat tiedot ehdokkaan kampanjan kuluista kuin valvovalla viranomaisella.

Vaalityöryhmä piti tarpeellisena, että tarkastusviraston oikeutta saada vertailutietoja kampanjaan tukea antaneilta ja palveluita ja tuotteita toimittaneilta selvitetään. On kuitenkin huomiotava, että tarkastusviraston oikeuden tulee kohdistua vertailutietoihin yksittäistapauksissa, ja sen tulisi olla täsmällinen ja tarkkarajainen. Lisäksi tarkastusvirastolla tulisi olla mahdollisuus tehostaa uhkasakolla pyyntöä vertailutietojen saamiseksi. Työryhmä myös kannatti julkisuuslain tarkastus- ja valvontasalaisuutta koskevan sanamuodon selkeyttämistä siten, että selvitykset vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista olisivat ehdottomasti salassa pidettäviä. Tämä muutos on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa julkisuuslain uudistamisen yhteydessä.

Vaalirahoituslain 10 §:n 3 momentin mukaan Valtiontalouden tarkastusvirasto voi sakon uhalla velvoittaa ilmoitusvelvollisen täydentämään tai korjaamaan ilmoitustaan vain, jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi. Sakon uhka koskee ainoastaan ilmoituksen laiminlyöntiä kokonaan tai sellaista virheellisyyttä tai puutteellisuutta, joka on ilmeinen ja koskee ilmoitusta sen olennaisilta kohdilta. Tämä on tarkastuskäytännössä tulkittu siten, että sakon uhan käyttäminen edellyttää tarkastusviraston hallussa olevan yksiselitteisen näytön siitä, että jonkun ilmoitusvelvollisen ilmoitus on olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheellinen tai puutteellinen tai ilmoituksen tekeminen on laiminlyöty kokonaan.

Vaalityöryhmä esitti vaalirahoituslainsäädäntöä täsmennettäväksi siten, että tarkastusvirastolla olisi myös mahdollisuus tehostaa uhkasakolla lisätieto- tai selvityspyyntöä sekä jälki-ilmoitusta ja sitä koskevaa lisäselvitystä.

Tarkastusvirastolla on jo vastaava uhkasakkomahdollisuus muissa tarkastus- ja valvontatehtävissään.

Kampanjaa varten otetun lainan takaisinmaksua koskevan jälki-ilmoituksen osalta ei vaalirahoituslain nykyisessä 11 a §:ssä ole säädetty samanlaisesta velvollisuudesta antaa lisätietoja ja selvityksiä kuin varsinaisen vaalirahoitusilmoituksen osalta on säädetty lain 8 §:n 3 momentissa. Koska muualla laissa on pidetty erillään ilmoituksen ja jälki-ilmoituksen käsitteet, ei 8 §:n 3 momenttia voi soveltaa jälki-ilmoitukseen. Tarkastusviraston mukaan lisätietopyyntömahdollisuuden tulisi olla yhteneväinen koskien sekä ilmoitusta että jälki-ilmoitusta.

Vaalityöryhmä kannatti vaalirahoituslain 11 a §:n sanamuodon tarkistamista niin, että velvollisuus antaa lisätietoja ja lisäselvityksiä tarkastusvirastolle laajennettaisiin koskemaan myös jälki-ilmoituksia siten, että tarkastusvirastolla olisi mahdollisuus tehostaa uhkasakolla jälki-ilmoitusta ja sitä koskevaa lisäselvitystä.

3.1.6 Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua

Esityksessä ehdotetaan, että Valtiontalouden tarkastusvirastolle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaisissa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta ja viranomaistehtäviä hoitavilta muilta tahoilta ehdokkaan vaalirahoituslaissa ja puoluelaisissa säädettyjen valvontatehtäviensä hoitamista varten.

Tarkastusvirasto tarvitsee vaali- ja puoluelain valvontatehtäviä varten merkittävästi apua muilta viranomaistahoilta, esimerkiksi ilmoitusvelvollisten osoitteita Digi- ja väestötietovirastolta, valvottavien sääntöjä ja muita rekisteritietoja Patenti- ja rekisterihallitukselta, haastemiespalveluita käräjäoikeuksilta ja jäljennöksiä lehdistä kansalliskirjastolta. Tarkastusvirastolle on säädetty Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) hyvin laajat oikeudet tietojen ja virka-apun maksuttomaan ja viivästyksittömään saamiseen muilta viranomaisilta. Ainakin osa näistä oikeuksista on kuitenkin muotoiltu niin, että ne koskevat tilannetta, kun viranomaisena on itse tarkastusviraston tarkastettavana. Siten ne eivät koske tilannetta, jossa viranomaisena itseään ei tarkasteta tai kyseessä olevaa viranomaistehtävää hoitaa valtionhallinnon ulkopuolinen taho kuten kansalliskirjasto, joka kuuluu Helsingin yliopistoon. Muutoksella varmistettaisiin, ettei puoluelaisissa ja vaalirahoituslaissa säädetyn valvontatehtävän suorittaminen jäisi riippuvaiseksi taloudellisista resursseista tai oikeuksista.

Vaalityöryhmä esitti, että tarkastusvirastolle annettaisiin vaalirahoituslaissa ja puoluelaisissa oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta ja viranomaistehtäviä hoitavilta muilta tahoilta ehdokkaan vaalirahoituslaissa ja puoluelaisissa säädettyjen valvontatehtäviensä hoitamista varten.

3.1.7 Puoluelain luettelo asioista, joita ei pidetä tukena

Esityksessä ehdotetaan, että puoluelain luetteloon asioista, joita ei pidetä tukena, lisättäisiin ehdokas-, luottamushenkilö-, kansanedustaja-, ja Euroopan parlamentin jäsen -maksut. Luetteloon lisättäisiin myös Euroopan unionin toimielinten ja muiden vastaavien kansainvälisten järjestöjen talousarvioon perustuvat suoritukset.

Tarkastusviraston tarkastuskäytännössä on havaittu, että useilla puolueilla on vakiintuneena tapana kerätä luottamustoimiin valittujen henkilöiden kokouspalkkioista niin sanottuja luottamushenkilömaksuja tai kansanedustajamaksuja. Voimassa olevan lain sanamuodon ja sen perustelujen valossa luottamushenkilömaksujen asema ei ole selvä. Pykälän sanamuodon mukaiset tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvat suoritukset voi tarkastusviraston mukaan hyvin ymmärtää niin, että niillä tarkoitettaisiin niin yleisiä ja tavanomaisia suorituksia, että niitä esiintyy kaikenlaisessa järjestötoiminnassa eikä vain puolueissa ja puolueyhdistyksissä. Näin ajateltuna luottamushenkilömaksu ei olisi tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluva suoritus vaan pikemminkin tukea puolueelle. Monilla puolueilla on ollut käytäntönä kerätä puolueen listoilla vaaleissa ehdokkaana olevilta myös niin sanottua ehdokasmaksua, jolla katetaan osittain puolueen kampanjakuluja.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on ehdottanut, että ehdokasmaksuja ei tulisi pitää tukena puolueelle ja asia tulisi ratkaista lainsäädännön keinoin (TrVM 1/2018 (K 19/2017 ja K 1/2018)).

Myös vaalityöryhmä linjasi, että luetteloa täsmennettäisiin eduskunnan tarkastusvaliokunnan esittämällä tavalla niin, ettei ehdokas-, luottamushenkilö- ja kansanedustajamaksuja pidettäisi puolueelle annettuna tukena. Vaalityöryhmä toi esiin, että jatkovalmistelussa on syytä arvioida, onko tarvetta asettaa näille tuen ulkopuolelle jääville maksuille kohtuullinen yläraja.

Lisäksi vaalityöryhmä tuki ajatusta, että puoluelain luetteloon asioista, joita ei pidetä puolueelle annettuna tukena, lisättäisiin myös EU-instituutioiden ja muiden vastaavien kansainvälisten järjestöjen talousarvioon perustuvat tavanomaiset suoritukset, kuten matkakulujen korvaukset. Tarkastusviraston valvontakäytännössä on nimittäin toistuvasti havaittu tilanteita, joissa puolueiden jäseniä on käynyt esimerkiksi EU-instituutioissa tai Pohjoismaiden neuvostossa, ja puolue on saanut näiden instituutioiden sääntöjen mukaisia korvauksia matkakuluista. Erät täyttävät

puoluetuen määritelmän ja ulkomailta tulevina ne olisivat kiellettyä tukea. Aiemmat tarkastusvaliokunnan esiin ottamat tilanteet ovat liittyneet ennen muuta avustuksiin, joita on myönnetty kustannusperusteisesti menojen korvaamiseen. Työryhmän mukaan tarkoituksena lainmuutoksissa ei ole ollut sulkea pois tämänkaltaisia suorituksia, vaan niiden voitaisiin katsoa olevan tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvia käyvän arvon mukaisia suorituksia. Vaalityöryhmä katsoi, että valtioiden välisten kansainvälisten järjestöjen talousarviosta maksettua avustusta matka- ym. kuluihin ei tulisi pitää kiellettyinä tukena.

3.1.8 Ajantasainen ilmoitus otetuista lainoista

Esityksessä ehdotetaan, että myös otetuista lainoista tulisi tehdä ajantasainen ilmoitus Valtiontalouden tarkastusvirastolle samalla tavoin kuin saadusta tuesta tehdään ajantasainen ilmoitus 8 c §:n mukaisesti.

Lainat muodostavat voimassa olevan lainsäädännön puitteissa mahdollisuuden kiertää tuen antajan nimen julkistamisen ja muut rajoitukset. Lainojen avulla on ollut mahdollista kiertää vaalirahoituslakia ja puoluelakia ja piilottaa merkittäviä rahoittajia julkisuudelta. Näin ollen puoluelain osalta sääntelyn tulisi koskea myös puolueen vaalikampanja-ajan ulkopuolella tapahtuvaa pysyväisluontoisen toiminnan rahoittamista lainoilla.

Vaalityöryhmässä käydyissä keskusteluissa tuotiin esiin eroavuudet markkinalähtöisen lainan ja tuen välillä, jonka johdosta lainvalmistelussa olisi tarkoituksenmukaista selvittää, tulisiko lainanantajien ja tuenantajien olla niin sanotusti samalla viivalla.

Tällä muutoksella luotaisiin myös lainoille samanlainen läpinäkyvyys mitä tukien osalta on voimassa olevassa lainsäädännössä.

3.1.9 Valtionavustuksen siirtomahdollisuus

Esityksessä ehdotetaan, että puolueen avustuksesta osa voidaan osoittaa avustuksen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen.

Valtioneuvoston kanslian vaalityöryhmälle tekemän ehdotuksen mukaan puoluelain 9 §:n 1 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan puolue voisi siirtää osan avustuksesta sen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen. Voimassa olevan lain mukaan puolueen avustuksesta osa voidaan osoittaa ainoastaan muun yhdistyksen toiminnan tukemiseen.

Vaalityöryhmä käsitteli puoluelain 9 §:n muuttamista siten, että siinä yksiselitteisesti todettaisiin, voiko valtionavustusta siirtää osakeyhtiölle tai säätiölle. Sen mukaan puolue voisi siirtää osan avustuksesta sen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen. Lisäyksellä mahdollistettaisiin nimenomaisesti se, että puolueet voisivat jatkossakin siirtää osan saamastaan avustuksesta vakiintuneen käytännön mukaisesti esimerkiksi puolueen lehteä julkaisevalle osakeyhtiölle.

Puolueen mahdollisuus siirtää osa avustuksestaan sen käyttötarkoitusta toteuttavalle muulle yhteisölle tai säätiölle kattaisi yhdistysten lisäksi myös muita oikeushenkilöitä. Yhteisöjä ovat esimerkiksi osakeyhtiöt, yhdistykset ja osuuskunnat. Näiden lisäksi puolue voisi siirtää osan avustuksesta myös säätiölle.

Yhteisöjen ja säätiöiden joukkoa rajattaisiin säännöksessä edellyttämällä, että yhteisön tai säätiön, jolle osa tuesta osoitetaan, tulee toteuttaa avustuksen käyttötarkoitusta.

Puoluelain 9 §:n 5 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi maininnalla, että valtionavustuslakia yleislakina sovelletaan myös puoluelaisissa tarkoitetun avustuksen osoittamiseen ja siirtämiseen. Ehdotettu lisäys puoluelakiin selventäisi voimassa olevaa 9 §:n 5 momenttia, eikä sen tarkoituksena olisi muuttaa vallitsevaa oikeustilaa.

3.1.10 Tilinpäätösasiakirjojen muutostarpeet

Esityksessä ehdotetaan, että puoluelakiin lisättäisiin määräykset toiminnantarkastukseen liittyvien asiakirjojen toimittamisesta sekä säädös siitä, että tilinpäätösasiakirjat olisi toimitettava, vaikka puolue olisi ollut puolueräkisterissä vain osan tilikaudesta.

Puoluelain 9 d §:ssä säädetään niistä tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen liittyvistä asiakirjoista, joita puolueen, avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen ja lähiyhteisöksi ilmoitetun yhteisön tai säätiön täytyy toimittaa. Pykälän 1 momentissa on säädetty niistä asiakirjoista, jotka puolue toimittaa tarkastusvirastolle, ja niistä asiakirjoista, jotka avustuspäätöksessä mainittu yhdistys toimittaa puolestaan puolueelle.

Pykälän 2 momentissa on säädetty niistä asiakirjoista, jotka puolueen lähiyhteisöksi ilmoitettu yhteisö tai säätiö toimittaa tarkastusvirastolle. Kaikkien edellä mainittujen tahojen toimitettavaksi määrättyjen asiakirjojen luetteloissa mainitaan tilintarkastuskertomus, mutta ei toiminnantarkastuskertomusta. Kyseisten puoluelain pykälien säätämisen jälkeen muun muassa yhdistyslakia ja tilintarkastuslakia on muutettu siten, että osalla yhteisöistä voi olla tilintarkastajan sijasta toiminnantarkastaja tai tilintarkastajan ohella toisena tarkastajana toiminnantarkastaja.

Tarkastusviraston tarkastustoiminnassa on huomattu, että lain säädös tilinpäätösasiakirjojen toimittamisesta silloin, kun puolue on ollut puolueräkisterissä vain osan tilikaudesta, ei ole yksiselitteinen.

Vaalityöryhmä kannatti kirjanpito- ja tilintarkastuslainsäädännön muutoksista johtuvien päivitystarpeiden tekemistä puoluelakiin sekä esitti lain selkeyttämistä siltä osin kuin se koskee puolueräkisteristä kesken tilikauden poistetun yhdistyksen velvollisuutta toimittaa tarkastusvirastolle tilinpäätösasiakirjoja.

3.2 Vaalilain muutokset

Esityksessä edotetaan, että puolueiden ehdokasasetteluun eduskuntavaaleissa liittyvä pakollinen jäsenäänestys poistettaisiin. Jäsenäänestys olisi edelleen pääsääntö, mutta puolue voisi säännöissään huolehtia ehdokasasettelun kansanvaltaisista vaikutusmahdollisuuksista muillakin tavoin.

Vaalilain säännökset 112-118 §:ssä ovat historiallisen kehityksen tulosta ja ovat olemassa kansanvaltaisten periaatteiden noudattamiseksi ehdokasasettelussa.

Vaalityöryhmän tehtävänä oli selvittää, miten voitaisiin uudistaa ehdokkaiden asettamista vaaleissa koskevia määräyksiä mahdollistamaan nykyistä monipuolisemmin erilaiset demokraattiset päätöksentekotavat siten kuin puolueen säännöissä tarkemmin määrätään. Työryhmän keskustelussa ehdokkaiden asettamista koskevien käytäntöjen uudistamisesta päällimmäisenä nousi esiin tarve joustavoittaa jäsenäänestystä koskevia sääntöjä ja antaa puolueiden säännöille puolueen ehdokkaiden asettamisessa suurempi painoarvo.

Sääntelyn väljentämistä edustuksellisuuden suuntaan puoltaisi se, että vastaavaa jäsenäänestystä edellyttävää sääntelyä ei ole muissa vaalityypeissä. Joka tapauksessa puoluelain 2 §:n 1

momentin 3 kohdan mukaan puolueen sääntöjen tulee turvata kansanvaltaisten periaatteiden noudattaminen yhdistyksen päätöksenteossa ja toiminnassa.

Vaalityöryhmä katsoi, että jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet vaaleissa voidaan turvata, vaikka jäsenäänestysten pakollisuus poistettaisiin. Jatkossakin jäsenäänestyksen olisi tarkoitus pysyä pääsääntönä, minkä vuoksi vaalilain 113–118 §:iin jätettäisiin säännökset jäsenäänestyksessä noudatettavasta menettelystä. Sääntely ei olisi pakottavaa, joten siitä voitaisiin poiketa puolueen säännöissä. Oikeusministeriö kävi läpi puoluetta rekisteröidessään tai puolueen sääntömuutoksen hyväksyessään, että ehdokasasettelua koskevat säännöt turvaavat kansanvaltaisuuden puolueen päätöksenteossa.

Teknisenä muutoksena vaalilakiin ehdotetaan korjattavaksi vaalilain 143 l §:n 3 momentin 2 kohtaan epähuomiossa jäänyt virhe: aluevaalilautakunta antaisi aluevaalien tuloksen tiedoksi aluevaltuustolle, ei maakuntavaltuustolle, kuten säännöksessä nyt lukee.

3.3 Kansalaisaloitelakia koskeva ehdotus

Esityksessä ehdotetaan eurooppalaisen kansalaisaloitteen tuenilmausten allekirjoittamisen alaikärajan laskemista 16 vuoteen nuorten poliittisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi. Komissio on katsonut kansalaisaloitteen matalamman ikärajan vaikuttavan myönteisesti nuorten osallistumismahdollisuuksiin ja tietoisuuteen Euroopan unionista. Komissio toteaa kansalaisaloitteen olevan ei-sitova vaikuttamistapa, jonka voi nähdä sopivana osallistumiskeinona myös nuorille, jotka eivät vielä ole äänioikeutettuja. Eurooppalaisten kansalaisaloitteiden kannattamisen ikärajan laskeminen tukisi myös Kansallisen demokratiaohjelma 2025 mukaisia tavoitteita nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamisesta.

Parlamentarisessa vaalityöryhmässä käydyissä keskusteluissa todettiin, että kiinnostus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen syntyy jo ennen täysi-ikäisyyttä ja se tulisi ottaa huomioon myös edustuksellisessa demokratiassa. Kansalaisaloitetta pidettiin onnistuneena demokratiainnovaationa. Ikärajojen ei tarvitsisi olla samat kansalaisaloitteessa ja äänioikeudessa. Aloiteoikeuden katsottiin auttavan kiinnostumaan poliittisesta vaikuttamisesta. Vaikka suurin osa kannatti aloiteoikeuden ikärajan alentamista, esillä oli myös huoli sen jatkovaikutuksesta äänestysikärajan laskemiseksi. Vaalityöryhmän enemmistö kannatti valmistelun aloittamista EU-kansalaisaloitteen ikärajan laskemiseksi 16 vuoteen.

4 Muut toteuttamisvaihtoehdot

4.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

4.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Vaali- ja puoluerahoitus

Kampanjatilin käyttöpakkoa koskevia vaatimuksia on jo monen maan lainsäädännössä. Näin on esimerkiksi Ranskassa, Espanjassa, Kanadassa ja Chilessä. Tarkastusviraston IDEA:lta, International institute for democracy and electoral assistance, elokuussa 2019 saaman tiedon mukaan pohjoismaista kampanjatilin käyttövelvollisuus ja muistiinmerkitsemisvelvollisuus oli käytössä Islannissa ja muista EU-maista äsken mainittujen lisäksi vielä ainakin Italiassa, Liettuassa ja Sloveniassa.

Kansalaisaloite

Euroopan unionissa on tällä hetkellä neljä jäsenmaata, joiden alaikäraja eurooppalaiselle kansalaisaloitteelle on alle 18 vuotta. Virossa, Maltalla ja Itävallassa alaikäraja on 16, Kreikassa 17. Maltan, Itävallan ja Kreikan tapauksessa kyse on asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdan 1 momentin mukaisesti määrätystä ikärajasta, sillä maat noudattavat samaa alaikärajaa myös Euroopan parlamentin vaaleissa.

Viro on toistaiseksi unionin jäsenmaista ainoa, joka on asettanut 16 vuoden ikärajan eurooppalaiselle kansalaisaloitteelle asetuksen 2019/788 1 luvun 2 artiklan 1 kohdan 2 momentin mukaisesti. 16 vuoden ikäraja ei pohjaudu äänestysikärajaan, sillä vaikka Viron kunnallisvaalien äänestysikäraja on 16, on ikäraja Euroopan parlamentin vaaleissa 18. Eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajasta määrätään Viron kansallisessa lainsäädännössä laissa asetuksen 2019/788 täytäntöönpanosta. Edellä mainitun lain luonnoksen perusteluissa (seletuskiri) mainitaan useita perusteita eurooppalaisen kansalaisaloitteen ikärajan laskemiseksi 16 vuoteen. Viron kansallisen tason kansalaisaloitteen (kollektiivne pöördumine) alaikäraja on vuodesta 2014 ollut 16. Viron hallitus ja parlamentti on ottanut kannakseen 16-vuotiaiden ja sitä vanhempien nuorten osallistumisen muun muassa kansalaisaloitteiden avulla. Kansalaisaloitteiden toteuttamiseen lisäyksen nuorten osallistumismahdollisuuksia, mikä lisää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Näiden seikkojen perusteella eurooppalaisen kansalaisaloitteen alaikärajaksi on päätetty asettaa 16.

5 Lausuntopalaute

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta

2 §. Ehdokkaan vaalirahoitus. Pykälän 3 momentiksi lisättäisiin nimenomainen säännös, joka määrittelee, mihin asti kerätyn rahoituksen voi takautuvasti ilmoittaa menneisiin vaaleihin kohdistuvaksi vaalirahoitukseksi. Säännöksen mukaisesti vaalirahoitusta saisi kerätä kampanjaajan päättymiseen saakka eli kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Kampanja-aika on puoluelain 8 §:n 4 momentin mukaan ajanjakso, joka alkaa kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja päättyy kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen. Tämän jälkeen kerättävän rahoituksen katsottaisiin kohdistuvan seuraaviin vaaleihin, joissa ehdokas olisi ehdolla.

Jos esimerkiksi ehdokkaan tukiryhmä on aloittanut vaalirahoituksen keräämisen vuoden 2023 eduskuntavaaleihin 1.2.2022, vaalirahoitusta saa kerätä kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen eli 16.4.2023 saakka. Sen jälkeen kerätty rahoitus on rahoitusta seuraaviin vaaleihin.

Mikäli ehdokas ei kuitenkaan enää asettuisi ehdolle seuraaviin vaaleihin, mutta hänen ehdokkuuttaan varten on kerätty rahoitusta, tulisi tilanteen mukaan sovellettavaksi muu lainsäädäntö, esimerkiksi vero- ja rahankeräyslainsäädäntö. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kerätty rahoitus tulisi joko ehdokkaan omaisuudeksi tai, jos hänellä on ollut tukiryhmä, joka jatkaa jonkun muun ehdokkaan tukiryhmänä, sen omaisuudeksi.

4 a § Kampanjatili. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta avata vaalikampanjaa varten erityinen kampanjatili eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaaleissa.

Tilin olisi velvollinen avaamaan eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaalissa ehdokas, hänen tukiryhmänsä tai muu yksinomaan hänen tukemisekseen toimiva yhteisö sekä presidentinvaalissa ehdokkaan asettanut puolue tai ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies. Tili tulisi avata viimeistään rahoituksen keräämisen alkaessa ennen vaaleja ja sen saisi sulkea vasta kun tarkastusviraston vaalirahoituksen valvontatehtävä on päättynyt kyseisen ehdokkaan osalta.

Velvollisuutta kampanjatilin avaamiseen ei kuitenkaan säännöksen mukaan olisi, jos talletuspankki kieltäytyy tilin avaamisesta. Pankilla on oikeus kieltäytyä tilin avaamisesta. Ehdokkaan on kyettävä pyydettäessä osoittamaan Valtiontalouden tarkastusvirastolle talletuspankin kieltäytyminen. Käytännössä riittäisi, että tilin avaamista on haettu yhdeltä talletuspankilta. Tarkoitus on, että henkilökohtaista omaa tiliä ei käytettäisi kampanjatilinä. Periaatteena olisi, että kutakin vaalikampanjaa varten olisi käytössä yksi tili.

Ehdoton vaatimus erityisen tilin avaamisesta kaikissa vaaleissa voisi osaltaan nostaa ehdoikkaaksi asettautumisen kynnyistä jo sinällään. Kynnys on kuitenkin syytä pitää matalana erityisesti paikallisen tason vaaleissa ja siitä johtuen velvollisuutta ei ulotettaisi lainkaan alue- ja kuntavaaleihin.

Jos ehdokas ei kuitenkaan vaatimuksesta huolimatta avaisi tiliä, siitä ei kuitenkaan Valtiontalouden tarkastusviraston suorittamasta valvonnasta huolimatta aiheutuisi ehdokkaalle sanktiota eikä se myöskään loisi uhkasakon mahdollisuutta. Kyseessä olisi ohjaava, suositusluontoinen pykälä, jonka noudattamatta jättämisellä seuraisi lähinnä poliittinen vastuu.

Kampanjatiliiä avatessa on syytä huomioida myös verohallinnon ohjeistukset. Käytännössä, jos ehdokas on avannut tilin, johon yksinomaan ehdokkaalla on käyttöoikeus, katsotaan tilille ohjatut varat ehdokkaan saamaksi tuloksi tai lahjaksi ja ovat lähtökohtaisesti veronalaista ehdokkaan omassa verotuksessa. Taasen ehdokkaan tukiryhmän saamat tulot yleensä katsotaan yleishyödyllisen yhteisön saamiksi tuloiksi, jolloin ne useimmissa tilanteissa ovat verovapaata tuloa tai verovapaata lahjaa. Jotta esimerkiksi saadut lahjoitukset voitaisiin katsoa tukiryhmän saamiksi, tulisi tukiryhmällä olla oma pankkitili. Verohallinnon ohjeen mukaan myös näissä tilanteissa olisi hyvä pitää huoli siitä, että tilin käyttöoikeus olisi muillakin kuin ehdokkaalla itsellään.

6 §. *Vaalirahoituksen pääasiallinen sisältö.* Voimassa olevan lain 6 § jaettaisiin kahdeksi pykäläksi 6 § ja 6 a §. Tässä muutettavaksi ehdotettavassa 6 §:ssä säädettäisiin siitä, mitä yleisiä tietoja vaalirahoitusilmoitukseen merkitään (voimassa olevan pykälän 1, 5 ja 6 momentit). Voimassa olevan pykälän 2, 3 ja 4 momentit asiasisällöllisesti ja muutettuina siirrettäisiin uuteen 6 a §:ään.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa sana ilmoitusvelvollinen muutettaisiin sanaksi ehdokas. Pykälän 2 momentissa puolestaan sana ehdokas muutettaisiin sanaksi ilmoitusvelvollinen.

6 a §. *Vaalirahoitusilmoituksen erityinen sisältö.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin vaalirahoitusilmoituksen erityisestä sisällöstä. Pykälän sisältö vastaisi lähtökohtaisesti nykyisen 6 §:n 2-4 momentteja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin samalla tavalla, mitä voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentissa säädetään eli, miten kukin yksittäinen tuki ja sen antaja on ilmoitettava erikseen, jos kuntavaaleissa tuen arvo on vähintään 800 euroa tai muissa vaaleissa vähintään 1500 euroa. Kuitenkin 1 momentin alkuun lisättäisiin sana vaalirahoitusilmoituksessa.

Pykälä 2 momentissa säädettäisiin samalla tavalla kuin nykyisen lain 6 §:n 4 momentissa, ettei yksityishenkilön nimeä saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 1 momentissa mainittu rahamäärä.

Pykälän 3 momentissa uutena asiana säädettäisiin siitä, että vaalikampanjalle 1500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimi tulisi julkistaa. Mikäli lainantaja olisi luottolaitos, riittäisi tieto, että kyseessä on luottolaitoksen myöntämä laina eli ilmoituksessa ei tarvitsi täsmentää, mikä luottolaitos on myöntänyt lainan.

Pykälän 4 momentissa uutena asiana säädettäisiin siitä, että vaalikampanjan kulut ylittävä vaalirahoitus tulee myös ilmoittaa ja lisäksi tulee ilmoittaa se, siirtyykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin.

Luottolaitoksella tässä tarkoitetaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 1 luvun 7 §:n mukaisesti yritystä, jolla on kyseisen lain 4 luvun mukainen toimilupa luottolaitostoimintaan. Luottolaitos voi olla talletuspankki tai luottoyhteisö.

10 §. Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatehtävät. Pykälän muutoksilla tarkennettaisiin tarkastusviraston valvontatehtäviä siten, että velvollisuus antaa lisätietoja ja lisäselvityksiä tarkastusvirastolle laajennettaisiin koskemaan myös jälki-ilmoituksia.

Pykälän 3 momentissa laajennettaisiin tarkastusviraston mahdollisuuksia uhkasakon asettamiseen. Jatkossa tarkastusvirasto voisi velvoittaa ilmoitusvelvollisen tai vertailutietojen antamiseen velvollisen kehotuksen jälkeen toimittamaan ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta täydentäviä tietoja tai selvityksiä tai vertailutietoja uhkasakon avulla.

10 a §. Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa tarkastusvirastolle annettaisiin oikeus saada yksittäistapauksissa tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden riittävyuden varmistamiseksi, jos jo saatu selvitys ei olisi riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi. Tahot, joilla olisi velvollisuus luovuttaa vertailutietoja olisivat sellaiset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka ovat antaneet tai voineet antaa ehdokkaalle, ehdokkaan tukiryhmälle tai muulle yksinomaan ehdokkaan hyväksi toimivalle yhteisölle tukea. Velvollisuus olisi myös sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat toimittaneet tai voineet toimittaa ehdokkaan kampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai ovat antaneet tai voineet antaa ehdokkaalle lainaa kampanjaa varten. Sanotunlainen tieto ja selvitys voisi esimerkiksi olla kustannusyhtiöltä saatu raportti siitä, mihin hintaan vaalimainoksia on myyty.

Tarkastusvirasto voisi omassa tarkastustoiminnassaan havaita tarpeen saada tietoja tai selvityksiä ilmoituksen oikeellisuuden riittävyuden varmistamiseksi. Toisaalta tarkastusvirasto voisi myös saada joltain kolmannelta taholta tiedon, että ehdokas olisi saanut esimerkiksi maksetun mainoksen muodossa tukea sellaiselta taholta, joka ei ilmene vaalirahoitusilmoituksesta. Tällöin tarkastusvirastolla olisi oikeus pyytää lisätietoja sakon uhalla niin ehdokkaalta itseltään kuin taholta, joka tiedon perusteella olisi antanut tukea tai toimittanut palveluita tai tuotteita.

10 b § Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin, että tarkastusvirastolla olisi oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta sekä muilta viranomaistehtäviä hoitavilta tahoilta tässä laissa ja puoluelaisissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamista varten.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi oikeus saada viivytyksettä ja maksutta sellaisia tietoja, asiakirjoja ja palveluita virka-apuna, jotka ovat tarpeen tarkastusvirastolle näissä laeissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi. Muutoksella varmistettaisiin, ettei puoluelaissa ja vaalirahoituslaissa säädetyn valvontatehtävän suorittaminen jäisi riippuvaiseksi taloudellisista resursseista tai oikeuksista.

11 a §. Jälki-ilmoitus. Pykälään lisättäisiin jälki-ilmoituksiin liittyvä velvollisuus toimittaa tarkastusvirastolle muita sen pyytämiä lisätietoja ja selvityksiä.

6.2 Puoluelaki

8 §. Tuki puolueelle ja puolueyhdistykselle. Pykälän 3 momentin luetteloa täsmennettäisiin siten, ettei puolueelle tai puolueyhdistykselle annettuna tukena pidettäisi puolueelle tai puolueyhdistykselle suoritettavia ehdokas-, luottamushenkilö-, kansanedustaja- ja Euroopan parlamentin jäsen –maksuja. Samoin ei tukena pidettävien luetteloon lisättäisiin Euroopan unionin toimielinten sekä vastaavien kansainvälisten järjestöjen myöntämiä ja niiden talousarvioihin perustuvia suorituksia. Tällaisia olisivat tavanomaiset käyvän arvon mukaiset suoritukset, kuten matkakulujen korvaukset, joita ei makseta puolueelle tukena vaalikampanjointiin. Euroopan unionia vastaavia kansainvälisiä järjestöjä voivat olla esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien alaiset järjestöt, eikä ole tarkoituksena, että kiellettyä tukea tai ilmoitusvelvollisuutta koskevia sääntöjä voisi kiertää maksamalla tukisuorituksia kansainvälisen järjestön nimissä.

Useilla puolueilla on vakiintuneena tapana kerätä luottamustoimiin valittujen henkilöiden kokouspalkkioista niin sanottuja luottamushenkilömaksuja tai kansanedustajamaksuja. Luottamushenkilömaksu ei selkeästi sisälly tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvaksi suoritukseksi, joten nämä tavanomaiset maksut olisi tarpeen rajata laissa ei tueksi katsottaviksi maksuiksi.

8 c §. Ajantasainen ilmoitus tuesta. Pykälän otsikkoa muutettaisiin, koska säädettäisiin erillinen 8 d § lainoja koskevasta ilmoituksesta, joten tässä 8 c §:ssä säädettäisiin saatua tukea koskevan ajantasaisen ilmoituksen tekemisestä.

8 d §. Ajantasainen ilmoitus otetuista lainoista. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin otettuja lainoja koskevan ilmoituksen tekemisestä Valtiontalouden tarkastusvirastolle. Lainoista ilmoitettaisiin, jos samalta lainanantajalta saadun lainan määrä on vähintään 1500 euroa kalenterivuodessa. Samalla olisi ilmoitettava myös suunnitelma lainojen takaisinmaksusta.

9 §. Valtionavustus. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin määräys siitä, että puolueen avustuksesta osa voitaisiin osoittaa avustuksen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen.

Lisäyksellä mahdollistettaisiin nimenomaisesti se, että puolue voisi siirtää osan avustuksestaan esimerkiksi puolueen lehteä julkaisevalle osakeyhtiölle. Ehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää tilannetta, jotta puolueet voisivat jatkossakin vakiintuneen käytännön mukaisesti siirtää osan puolueen saamasta avustuksesta esim. puolueen lehdelle. Muutos sisältäisi eri oikeushenkilötyypit kattavasti. Kuitenkin perustuslain 124 §:n kannalta on tärkeää rajoittaa siirrot avustuksen käyttötarkoitusta toteuttaviin muihin yhteisöihin ja säätiöihin. Mikäli puolue esimerkiksi perustaisi uuden säätiön tai lehden, myös näille voitaisiin siirtää avustusta. Tuen saajia ei ole tarkoitus laajentaa, vaan tukea voitaisiin jatkossa myöntää samanlaisille tahoille kuin tähänkin asti.

Pykälän 5 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi maininnalla, että valtion-avustuslakia yleislakina sovelletaan myös puolueissa tarkoitettun avustuksen osoittamiseen ja siirtämiseen. Ehdotettu lisäys selventäisi voimassa olevaa 9 §:n 5 momenttia, eikä sen tarkoituksena olisi muuttaa vallitsevaa oikeustilaa.

9 a §. *Kirjanpito.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus siihen, mitä yhdistyslaissa säädetään tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

9 b §. *Ilmoitettavat tiedot vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin, että puolueen ja avustuspäätöksessä mainitun yhdistyksen tulisi erikseen ilmoittaa myös vaalikampanjan kulujen kattamiseksi ottamat lainat sekä samoin suunnitelma niiden takaisinmaksusta.

Lisäksi tulisi ilmoittaa myös lainan myöntäjä, jos lainan on myöntänyt muu kuin luottolaitos ja lainan määrä on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa ja muissa vaaleissa vähintään 1500 euroa.

9 d §. *Tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin kirjanpito- ja tilintarkastuslainsäädännön muutokset ja se mahdollisuus, että tilinpäätösasiakirjojen toimittamiseen velvoitetuilla voi olla tilintarkastajien ja tilinpäätösten ohella toiminnantarkastajia ja toiminnantarkastuskertomuksia. Koska puoluelaista ei seuraa velvoitetta toiminnantarkastajan nimeämiseen eikä kaikilla ilmoitusvelvollisilla ole toiminnantarkastajaa, velvollisuus toimittaa toiminnantarkastuskertomus rajattaisiin koskemaan niitä tapauksia, joissa toiminnantarkastaja on nimetty ja toiminnantarkastuskertomus laadittu.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että asiakirjojen toimittamisvelvollisuus koskisi myös sellaista tilikautta, josta yhdistys on ollut vain osan merkittynä puolerekisteriin. Koska tilinpäätöksestä ei voi irrottaa muutaman kuukauden osuutta edellytettäisiin, että tilinpäätösasiakirjat olisi toimitettava myös koskien sellaista tilikautta, milloin puolue on rekisteröity puolerekisteriin tai poistettu puolerekisteristä.

9 e §. *Valvonta.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin myös, että lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu yhteisö tai säätiö olisivat jatkossa nekin tarkastusviraston suorittaman vaali- ja puoluerahoitusvalvonnan kohteena. Näin valvottaisiin valtionavustuksen käyttöä.

9 f §. *Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa tarkastusvirastolle annettaisiin oikeus saada yksittäistapauksissa tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen tarkastusvirastolle toimitettavien tietojen oikeellisuuden riittävyden varmistamiseksi, jos jo saatu selvitys ei olisi riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi. Tähän, joilla olisi velvollisuus luovuttaa vertailutietoja ovat sellaiset henkilöt ja oikeushenkilöt, jotka ovat antaneet tai voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitettulle yhdistykselle tukea. Velvollisuus olisi myös sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat toimittaneet tai voineet toimittaa puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen kampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai ovat antaneet tai voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitettulle yhdistykselle lainaa kampanjaa varten.

Tällainen tieto ja selvitys voisi esimerkiksi olla mediatyhtiöltä saatu raportti yksittäisen puolueen mainos- ja mediapalvelu maksuista.

9 g §. *Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin, että tarkastusvirastolla olisi oikeus saada tietoja, asiakirjoja, aineistoja ja virka-apua muilta viranomaisilta sekä muilta viranomaistehtäviä hoitavilta tahoilta puolueissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamista varten.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi oikeus saada viivytyksettä ja maksutta sellaisia tietoja, asiakirjoja ja palveluita virka-apuna, jotka ovat tarpeen tarkastusvirastolle näissä laeissa säädettyjen valvontatehtävien hoitamiseksi. Muutoksella varmistettaisiin, ettei puolueissa ja vaalirahoituslaissa säädetyn valvontatehtävän suorittaminen jää riippuvaiseksi taloudellisista resursseista tai oikeuksista

9 h §. *Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus.* Pykälän numero muutettaisiin.

6.3 Vaalilaki

112 §. *Jäsenäänestys.* Pykälää muutettaisiin siten, että ehdokkaiden asettamiseen liittyvä käytäntö uudistuisi siten, että jäsenäänestyksen pakollisuus poistetaan. Jatkossakin jäsenäänestyksen on tarkoitus pysyä pääsääntönä, minkä vuoksi 113 – 118 §:iin jätettäisiin säännökset jäsenäänestyksessä noudatettavasta menettelystä. Sääntely ei olisi pakottavaa, joten siitä voitaisiin poiketa puolueen säännöissä. Sääntöjen tulisi kuitenkin turvata puolueen jäsenten kansanvaltaiset vaikuttamismahdollisuudet ehdokasasetteluun muilla tavoin.

Tällä muutoksella joustavoitettaisiin jäsenäänestystä koskevia sääntöjä ja annettaisiin puolueiden säännöille ehdokkaiden asettamisessa suurempi painoarvo. Oikeusministeriö kävisi läpi puolueen päätöksenteon kansanvaltaisuuden turvautumisen sääntötarkastuksessaan, kun puoluetta ollaan rekisteröimässä tai sääntömuutosta hyväksyessään.

143 I §. *Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa.* Pykälässä muutettaisiin 3 momentin 2) kohdassa sana maakuntavaltuustolle sanaksi aluevaltuustolle.

6.4 Kansalaisaloitelaki

10 §. *Eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen liittyvät viranomaistehtävät.*

Pykälään tehtäisiin lisäys, jonka mukaisesti eurooppalaisen kansalaisaloitteen tuenilmauksen allekirjoittamisen alaikäraja Suomen kansalaisilla olisi 16 vuotta. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin muotoon Eurooppalainen kansalaisaloite.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

8 Voimaantulo

9 Toimeenpano ja seuranta

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Vaali- ja puolerahoitusta sekä vaalilakia koskevat ehdotukset toteuttavat vaalirahoituksen avoimuutta ja kansanvaltaisuutta eikä niiden voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain kanssa.

Perustuslain 53 §:n 3 momentin mukaan vähintään 50 000 äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi sen mukaan kuin lailla säädetään. Perustuslaissa säädetään vain kansalaisaloitejärjestelmän yleiset perusteet. Perustuslain säännös sisältää sääntelyvarauksen, joka jättää menettelyn pääosin säädettäväksi tavallisen lain tasolla. Perustuslaki asettaa siten väljät reunaehdot kansalaisaloitetta koskevalle lainsäädännölle (ks. PeVM 9/2010 vp, s. 9/II). Perustuslaissa ei säädetä eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset: /
Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain (273/2009) 6 § sellaisena kuin se on laeissa 1689/2015 ja 651/2021, 10 §:n 1 momentin 1-3 kohta ja 2 momentti sellaisina kuin ne ovat laeissa 1689/2015 ja 873/2020 sekä 11 a § sellaisena kuin se on laissa 651/2021,
lisätään ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain (273/2009) 2 §:ään uusi 3 momentti, uusi 4 a §, uusi 6 a §, uusi 10 a §, uusi 10 b § seuraavasti:

2 §

Ehdokkaan vaalirahoitus

Kuidenkin vaalien vaalirahoitukseksi luettavan rahoituksen tulee olla ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön vastaanottamana tai muuten hallinnassa kyseisten vaalien kampanja-ajan loppuun mennessä. Kampanja-ajan jälkeen vastaanotettava rahoitus on mahdollista käyttää vaalirahoitukseksi seuraavissa vaaleissa, joihin ehdokas osallistuu, jos sillä katetaan niiden vaalien kampanja-aikana aiheutuneita kampanjan kuluja.

4 a §

Kampanjatili

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaalissa ehdokas, hänen tukiryhmänsä tai muu yksinomaan hänen tukemisekseen toimiva yhteisö sekä presidentinvaalissa ehdokkaan asettanut puolue tai ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varamies on velvollinen avaamaan ehdokkaan kampanjaa varten tilin luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 8 §:ssä tarkoitetussa talletuspankissa ja hoitamaan ehdokkaan vaalikampanjan rahoitukseen kyseisen tilin kautta (*kampanjatili*).

Velvollisuutta kampanjatilin avaamiseen ei kuitenkaan ole, jos talletuspankki kieltäytyy tilin avaamisesta. Ehdokkaan on kyettävä pyydettyä osoittamaan talletuspankin kieltäytyminen.

6 §

Vaalirahoitusilmoituksen pääasiallinen sisältö

Ilmoitukseen merkitään:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;

2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai tehtävä, hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, että ehdokas on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas, sekä eduskuntavaaleissa se vaalipiiri, aluevaaleissa se hyvinvointialue ja kuntavaaleissa se kunta, jossa ehdokas oli ehdolla;

3) vaalikampanjan kulut yhteensä sekä eriteltynä vaalimainonnasta sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulko-mainonnasta, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimisesta, mainonnan suunnittelusta ja vaalitulaisuuksien järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin sekä muihin kuluihin;

4) vaalirahoitus yhteensä sekä eriteltynä ehdokkaan omiin varoihin, ehdokkaan ottamiin lainoihin mukaan luettuina ilmoitusta annettaessa maksamattomina olevat laskut sekä kaikkeen ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen ryhmiteltynä tukeen yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta;

5) muut ehdokkaan tarpeelliseksi katsomat tiedot vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista.

Ilmoitusvelvollisen, jonka vaalirahoitus kuntavaaleissa jää alle 800 euron, ei tarvitse antaa 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Hänen tulee kuitenkin antaa kirjallinen vakuutus siitä, että hänen vaalirahituksensa ei ole ylittänyt tässä momentissa säädettyä rajaa.

Ilmoitusvelvollinen, joka on ollut ehdokkaana samanaikaisesti sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, tekee yhden ilmoituksen, jossa on tiedot molempien vaalien vaalirahoituksesta. Tällaisessa ilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä 6 a §:n 1 momentissa säädetään kuntavaaleista.

6 a §

Vaalirahoitusilmoituksen erityinen sisältö

Vaalirahoitusilmoituksessa on erikseen ilmoitettava kukin yksittäinen tuki ja sen antaja, jos tuen arvo on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa taikka eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa vähintään 1 500 euroa. Jos tämä tuki on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita taikka vastaavalla vastikkeellisella tavalla, erikseen ilmoitettavaksi tueksi luetaan vain sen nettomääräinen arvo. Jos erikseen ilmoitettava yksittäinen tuki sisältää kolmannelta taholta välitettyä tukea vähintään edellä mainitun rahamäärän, tuen saajan on ilmoitettava myös tieto välitetyn tuen antajasta.

Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 1 momentissa mainittu rahamäärä.

Erikseen on myös ilmoitettava ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön ottamat lainat ja suunnitelma niiden takaisinmaksusta. Jos lainan myöntäjä on muu kuin luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos ja lainan määrä on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa ja muissa vaaleissa vähintään 1500 euroa, myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa.

Jos 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vaalirahoitus ylittää vaalikampanjan kulut, myös ylijäävä vaalirahoitus tulee ilmoittaa sekä lisäksi se, siirtykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin.

10 §

Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatehtävät

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tässä tarkoituksessa se:

1) tarkistaa, ovatko kaikki ilmoitusvelvolliset tehneet tässä laissa säädetyn ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen;

2) julkistaa viipymättä kaikki saapuneet ilmoitukset ja jälki-ilmoitukset; ja

3) tarkistettuaan ilmoitukset ja jälki-ilmoitukset tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta taikka selvittämään ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen oikeellisuutta ja riittävyyttä.

Jos ilmoitusvelvollinen ei Valtiontalouden tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta tee tässä laissa säädettyä ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta taikka jos ilmoitus tai jälki-ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, Valtiontalouden tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen taikka korjaamaan virheen tai puutteen. Jos ilmoitusvelvollinen tai vertailutietojen antamiseen velvollinen ei Valtiontalouden tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta toimita tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta täydentäviä tietoja tai selvityksiä taikka vertailutietoja voi Valtiontalouden tarkastusvirasto velvoittaa ilmoitusvelvollisen ja vertailutietojen antamiseen velvollisen sakon uhalla antamaan pyydetyn selvityksen tai lisätiedon. Uhkasakon tuomitsee Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Muutoksenhausta uhkasakon asettamista tai maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

---

10 a §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja

Sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa ehdokkaalle, ehdokkaan tukiryhmälle tai muulle yksinomaan ehdokkaan hyväksi toimivalle yhteisölle tukea sekä sellaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat toimittaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet toimittaa ehdokkaan kampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa ehdokkaalle lainaa kampanjaa varten, on velvollisuus Valtiontalouden tarkastusviraston pyynnöstä antaa, jos jo saatu selvitys ei ole riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi, Valtiontalouden tarkastusvirastolle tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyuden varmistamiseksi yksittäistapauksessa (*vertailutiedot*).

10 b §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta viranomaistehtäviä hoitavilta viipymättä ne asiakirjat, muut aineistot, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Viranomaisilla ja viranomaistehtäviä hoitavilla ei ole oikeutta periä maksua Valtiontalouden tarkastusvirastolta asiakirjojen kopioista taikka tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyh-teyden avulla tai muuten sähköisesti taikka siihen verrattavalla tavalla.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa korvauksetta apua muilta viranomaisilta.

11 a §

Jälki-ilmoitus

Jos ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on ottanut lainaa vaalikampanjan kuluja kattamiseksi eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa, ilmoitusvelvollisen on toimitettava Valtiontalouden tarkastusvirastolle tieto lainan määrästä, lainan maksamiseen saadusta vähintään 1 500 euron arvoisesta tuesta (*jälki-ilmoitus*) sekä muut Valtiontalouden tarkastusviraston pyytämät lisätiedot ja selvitykset. Ilmoitus tehdään laina-aikana kalenterivuositain sillä vaalikaudella, johon ilmoitusvelvollisuus liittyy.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

puoluelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puoluelain (10/1969) 8 c §:n otsikko sellaisena kuin se on laissa 683/2010, 9 §:n 1 momentti ja 5 momentti sellaisina kuin ne ovat laissa 1688/2015, 9 a §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 683/2010, 9 d §:n 1 momentti ja 2 momentti sellaisina kuin ne ovat laissa 1688/2015, 9 e §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 1688/2015, 9 g §:n numerointi sellaisena kuin se on laissa 683/2010

lisätään puoluelain (10/1069) 8§:n 2 momenttiin 7 kohta ja 8 kohta, uusi 8 d §, 9 b §:ään uusi 4 momentti, uusi 9 f §, uusi 9 g §
seuraavasti:

8 §

Tuki puolueelle ja puolueyhdistykselle

Tueksi puolueelle tai puolueyhdistykselle luetaan sen rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla saamat suoritukset. Tukena ei kuitenkaan pidetä:

7) puolueelle tai puolueyhdistykselle suoritettavia ehdokas-, luottamushenkilö-, kansanedustaja- ja Euroopan parlamentin jäsen -maksuja;

8) Euroopan unionin toimielinten sekä vastaavien kansainvälisten järjestöjen myöntämiä ja niiden talousarvioihin perustuvia suorituksia.

8 c §

Ajantasainen ilmoitus tuesta

---

8 d §

Ajantasainen ilmoitus otetuista lainoista

Puolueen, puolueyhdistyksen ja puolueen lähiyhteisön ottamista lainoista ilmoitetaan Valtiontalouden tarkastusvirastolle, jos samalta lainanantajalta saadun lainan määrä on vähintään 1500 euroa kalenterivuodessa (*ajantasainen ilmoitus lainoista*). Ilmoituksen yhteydessä on ilmoitettava myös suunnitelma lainojen takaisinmaksusta. Jos lainan myöntäjä on muu kuin luottolaitostoinnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos ja lainan määrä vähintään 1500 euroa, myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa.

Puolue huolehtii ilmoituksen tekemisestä. Ilmoitus tehdään sähköisesti viimeistään lainan vastaanottamista seuraavan kalenterikuukauden 15 päivänä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksen tekemisestä.

9 §

Valtionavustus

Valtion talousarvion rajoissa voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Puolueen avustuksesta osa voidaan osoittaa avustuksen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseen.

Muutoin avustuksen myöntämiseen, maksamiseen, käyttöön, osoittamiseen ja siirtämiseen sekä valvontaan sovelletaan tämän lain ohella, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

9 a §

Kirjanpito

Puolueen ja avustus päätöksessä tarkoitetun yhdistyksen kirjanpitovelvollisuudesta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on voimassa, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) ja yhdistyslaissa (503/1989) säädetään. Niiden on lisäksi esitettävä tilinpäätöksen yhteydessä tilitys 9 §:ssä tarkoitettujen avustuksen käytöstä sekä ajantasaisiin ilmoituksiin sisältyvät tiedot samoin kuin vaalikampanjan kulut ja rahoitus siten kuin 9 b §:ssä säädetään.

---

9 b §

Ilmoitettavat tiedot vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta

---

Erikseen on ilmoitettava puolueen ja avustuspäätöksessä mainitun yhdistyksen vaalikampanjan kulujen kattamiseksi ottamat lainat ja suunnitelma niiden takaisinmaksusta. Jos lainan myöntäjä on muu kuin luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos ja lainan määrä on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa ja muissa vaaleissa vähintään 1500 euroa, myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa.

---

9 d §

Tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen

Puolue toimittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen tilin- tai toiminnantarkastuskertomuksen, toimintakertomuksen, jos sellainen on lain tai yhteisön omien sääntöjen vaatimuksesta tai muusta syystä laadittu, ja tasekirjan sekä 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettut tilitykset ja tiedot. Avustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen on tätä varten toimitettava vastaavat asiakirjat ja tiedot asianomaiselle puolueelle. Puolueen asiakirjat ja tiedot toimitetaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun puolueen tilinpäätös on vahvistettu. Avustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen asiakirjat ja tiedot toimitetaan yhden kuukauden kuluessa yhdistyksen tilinpäätöksen vahvistamisesta. Asiakirjojen toimittamisvelvollisuus koskee myös sellaista tilikautta, josta osan yhdistys on ollut merkittynä puoluerakisteriin.

Puolueen lähiyhteisöksi ilmoitettu yhteisö tai säätiö toimittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle tilintarkastuskertomuksensa, toimintakertomuksensa, jos sellainen on lain tai yhteisön omien sääntöjen vaatimuksesta tai muusta syystä laadittu, ja tasekirjansa, 9 a §:n 2 momentissa tarkoitettun erittelyn, 9 c §:n 3 momentissa tarkoitettun lausunnon sekä toiminnantarkastuskertomuksen, jos sellainen on laadittu, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu. Yhteisö tai säätiö, jonka rahasto on ilmoitettu lähiyhteisöksi, toimittaa vastaavat asiakirjat kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu. Asiakirjojen toimittamisvelvollisuus koskee myös sellaista tilikautta, josta osan yhteisö tai säätiö on ollut lähiyhteisönä.

---

9 e §

Valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo 9 §:ssä tarkoitettun avustuksen käyttöä sekä tämän lain tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen ja tietojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista puolueen, puolueen lähiyhteisön ja avustuspäätöksessä tarkoitettun yhdistyksen, 9 §:ssä tarkoitettun muun yhteisön tai säätiön (*valvottava*) toiminnassa. Tässä tehtävässään virasto voi tarkastaa valvottavan tilinpitoa ja varojen käyttöä sekä tarvittaessa kehottaa valvottavaa täyttämään tästä laista johtuvat velvollisuutensa.

---

9 f §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja

Sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitettulle yhdistykselle tukea sekä sellaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat toimittaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet toimittaa puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitettua yhdistyksen vaalikampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitettulle yhdistykselle lainaa kampanjaa varten, on Valtiontalouden tarkastusviraston pyynnöstä antaa velvollisuus antaa, jos jo saatu selvitys ei ole riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi, Valtiontalouden tarkastusvirastolle tarvittaessa tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen valvottavan ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyuden varmistamiseksi yksittäistapauksessa (*vertailutiedot*).

9 g §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta viranomaistehtäviä hoitavilta viipymättä ne asiakirjat, muut aineistot, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Viranomaisilla ja viranomaistehtäviä hoitavilla ei ole oikeutta periä maksua Valtiontalouden tarkastusvirastolta asiakirjojen kopioista taikka tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhdyden avulla tai muuten sähköisesti taikka siihen verrattavalla tavalla.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa korvauksetta apua muilta viranomaisilta.

9 h §

Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

vaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaalilain (714/1998) 112 §, 143 1 §:n 3 momentin 2 kohta sellaisena kuin se on laissa 649/2021

112 §

Jäsenäänestys

Ehdokkaiden asettamista varten puolueen on toimitettava vaalipiirissä salainen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuva jäsenäänestys, johon ovat oikeutetut ottamaan osaa vaalipiirissä asuvat puolueen ja sen perusjärjestöjen henkilöjäsenet, taikka muulla tavoin huolehdittava puolueen säännöissä siitä, että vaalipiirissä asuvan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet ehdokkaiden asettamisessa toteutuvat.

Jäsenäänestystä ei kuitenkaan järjestetä, jos siihen on nimetty enintään niin monta henkilöä kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita vaalipiirissä.

143 l §

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Aluevaalilautakunnan on tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä:

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään aluevaltuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kansalaisaloitelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisaloitelain (12/2012) 10 § sellaisena kuin se on laissa 1276/2019

10 §

Eurooppalainen kansalaisaloite

Eurooppalaisen kansalaisaloitteen tuenilmauksen voi allekirjoittaa 16 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen.

Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/788 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Liikenne- ja viestintävirasto.

Edellä 2 momentissa mainitun asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Digi- ja väestötietovirasto. Digi- ja väestötietovirasto toimii toimialallaan mainitun asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Ehdokkaan vaalirahoitus

Ehdokkaan vaalirahoitus

Vaalirahoituksella tarkoitetaan tässä laissa rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan.

Vaalirahoituksella tarkoitetaan tässä laissa rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan.

Ehdokkaan vaalirahoitus voi koostua:

Ehdokkaan vaalirahoitus voi koostua:

1) ehdokkaan omista varoista ja ehdokkaan ottamista lainoista;

1) ehdokkaan omista varoista ja ehdokkaan ottamista lainoista;

2) ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamasta tuesta;

2) ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamasta tuesta;

3) muusta tuesta.

3) muusta tuesta.

Kuidenkin vaalien vaalirahoitukseksi luetun rahoituksen tulee olla ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön vastaanottamana tai muuten hallinnassa kyseisten vaalien kampanja-ajan loppuun mennessä. Kampanja-ajan jälkeen vastaanotettava rahoitus on mahdollista käyttää vaalirahoitukseksi seuraavissa vaaleissa, joihin ehdokas osallistuu, jos sillä katetaan niiden vaalien kampanja-aikana aiheutuneita kampanjan kuluja.

4 a §

Kampanjatili

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa ehdokas, hänen tukiryhmänsä tai muu yksinomaan hänen tukemisekseen toimiva yhteisö sekä presidentinvaaleissa ehdokkaan asettanut puolue tai ehdokkaan asettaneen valitsijayhdistyksen vaaliasiamies tai tämän varaimies on velvollinen avaamaan ehdokkaan kampanjaa varten tilin luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 8 §:ssä tarkoitetussa talletuspankissa ja hoitamaan ehdokkaan vaalikampanjan rahaliikenteen kyseisen tilin kautta (*kampanjatili*).

Velvollisuutta kampanjatilin avaamiseen ei kuitenkaan ole, jos talletuspankki kieltäytyy tilin avaamisesta. Ehdokkaan on kyettävä pyydettäessä osoittamaan talletuspankin kieltäytyminen.

6 §

Ilmoitettavat tiedot

Ilmoitukseen merkitään:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai tehtävä, hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, että ehdokas on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas, sekä eduskuntavaaleissa se vaalipiiri, aluevaaleissa se hyvinvointialue ja kuntavaaleissa se kunta, jossa ehdokas oli ehdolla;
- 3) vaalikampanjan kulut yhteensä sekä eriteltyinä vaalimainonnasta sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainonnasta, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimisesta, mainonnan suunnittelusta ja vaalitilaisuuksien järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin sekä muihin kuluihin;

6 §

Vaalirahoitusilmoituksen pääasiallinen sisältö

Ilmoitukseen merkitään:

- 1) maininta siitä, mitkä vaalit ovat kyseessä;
- 2) ehdokkaan nimi ja arvo, ammatti tai tehtävä, hänet asettaneen puolueen nimi tai maininta siitä, että ehdokas on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas, sekä eduskuntavaaleissa se vaalipiiri, aluevaaleissa se hyvinvointialue ja kuntavaaleissa se kunta, jossa ehdokas oli ehdolla;
- 3) vaalikampanjan kulut yhteensä sekä eriteltyinä vaalimainonnasta sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainonnasta, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimisesta, mainonnan suunnittelusta ja vaalitilaisuuksien järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin sekä muihin kuluihin;

4) vaalirahoitus yhteensä sekä eriteltynä ehdokkaan omiin varoihin, ehdokkaan ottamiin lainoihin mukaan luettuina ilmoitusta annettaessa maksamattomina olevat laskut sekä kaikkien ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen ryhmiteltynä tukeen yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta;

5) muut ilmoitusvelvollisen tarpeelliseksi katsomat tiedot vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista.

Erikseen on ilmoitettava kukin yksittäinen tuki ja sen antaja, jos tuen arvo on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa taikka eduskunta-vaaleissa, presidentinvaalissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa vähintään 1 500 euroa. Jos tämä tuki on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita taikka vastaavalla vastikkeellisella tavalla, erikseen ilmoitettavaksi tueksi luetaan vain sen nettomääräinen arvo. Jos erikseen ilmoitettava yksittäinen tuki sisältää kolmannelta taholta välitettyä tukea vähintään edellä mainitun rahamäärän, tuen saajan on ilmoitettava myös tieto välitetyn tuen antajasta.

Jos ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on ottanut lainaa vaalikampanjan kulojen kattamiseksi, ilmoitukseen otetaan suunnitelma lainan takaisinmaksusta.

Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 2 momentissa mainittu rahamäärä.

Ehdokas, jonka vaalirahoitus kuntavaaleissa jää alle 800 euron, ei ole velvollinen antamaan 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Hänen tulee kuitenkin antaa kirjallinen vakuutus siitä, että hänen vaalirahoituksensa ei ole ylittänyt tässä momentissa säädettyä rajaa.

4) vaalirahoitus yhteensä sekä eriteltynä ehdokkaan omiin varoihin, ehdokkaan ottamiin lainoihin mukaan luettuina ilmoitusta annettaessa maksamattomina olevat laskut sekä kaikkien ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen ryhmiteltynä tukeen yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta;

5) muut ehdokkaan tarpeelliseksi katsomat tiedot vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista.

Ilmoitusvelvollisen, jonka vaalirahoitus kuntavaaleissa jää alle 800 euron, ei tarvitse antaa 1 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja. Hänen tulee kuitenkin antaa kirjallinen vakuutus siitä, että hänen vaalirahoituksensa ei ole ylittänyt tässä momentissa säädettyä rajaa.

Ilmoitusvelvollinen, joka on ollut ehdokkaana samanaikaisesti sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, tekee yhden ilmoituksen, jossa on tiedot molempien vaalien vaalirahoituksesta. Tällaisessa ilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä 6 a §:n 1 momentissa säädetään kuntavaaleista.

Ilmoitusvelvollinen, joka on ollut ehdokkaana samanaikaisesti sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, tekee yhden ilmoituksen, jossa on tiedot molempien vaalien vaalirahoituksesta. Tällaisessa ilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä 2 momentissa säädetään kuntavaaleista.

6 a §

Vaalirahoitusilmoituksen erityinen sisältö

Vaalirahoitusilmoituksessa on erikseen ilmoitettava kukin yksittäinen tuki ja sen antaja, jos tuen arvo on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa taikka eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa vähintään 1 500 euroa. Jos tämä tuki on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita taikka vastaavalla vastikkeellisella tavalla, erikseen ilmoitettavaksi tueksi luetaan vain sen nettomääräinen arvo. Jos erikseen ilmoitettava yksittäinen tuki sisältää kolmanelta taholta välitettyä tukea vähintään edellä mainitun rahamäärän, tuen saajan on ilmoitettava myös tieto välitetyn tuen antajasta.

Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 2 momentissa mainittu rahamäärä.

Erikseen on myös ilmoitettava ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisön ottamat lainat ja suunnitelma niiden takaisinmaksusta. Jos lainan myöntäjä on muu kuin luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos ja lainan määrä on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa ja muissa vaaleissa vähintään 1500 euroa, myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa.

Jos 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu vaalirahoitus ylittää vaalikampanjan kulut, myös ylijäävä vaalirahoitus tulee ilmoittaa sekä lisäksi se, siirtyykö ylijäävä vaalirahoitus ehdokkaan omiin varoihin vai ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön varoihin.

10 §

*Valtiontalouden tarkastusviraston valvonta-
tehtävät*

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tässä tarkoituksessa se:

- 1) tarkistaa, ovatko kaikki ilmoitusvelvolliset tehneet tässä laissa säädetyn ilmoituksen;
- 2) julkistaa viipymättä kaikki saapuneet ilmoitukset; ja
- 3) tarkistettuaan ilmoitukset tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta taikka selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta ja riittävyyttä.

Jos ilmoitusvelvollinen ei *valtionalouden* tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta tee tässä laissa säädettyä ilmoitusta taikka jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, valtiontalouden tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen taikka korjaamaan virheen tai puutteen. Uhkasakon tuomitsee valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Muutoksenhausta uhkasakon asettamista tai maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

10 §

*Valtiontalouden tarkastusviraston valvonta-
tehtävät*

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tässä tarkoituksessa se:

- 1) tarkistaa, ovatko kaikki ilmoitusvelvolliset tehneet tässä laissa säädetyn ilmoituksen *tai jälki-ilmoituksen*;
- 2) julkistaa viipymättä kaikki saapuneet ilmoitukset *ja jälki-ilmoitukset*; ja
- 3) tarkistettuaan ilmoitukset *ja jälki-ilmoitukset* tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen *tai jälki-ilmoituksen*, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta *tai jälki-ilmoitusta* taikka selvittämään ilmoituksen *tai jälki-ilmoituksen* oikeellisuutta ja riittävyyttä.

Jos ilmoitusvelvollinen ei *Valtiontalouden* tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta tee tässä laissa säädettyä ilmoitusta *tai jälki-ilmoitusta* taikka jos ilmoitus *tai jälki-ilmoitus* havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, *Valtiontalouden* tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen *tai jälki-ilmoituksen* taikka korjaamaan virheen tai puutteen. *Jos ilmoitusvelvollinen tai vertailutietojen antamiseen velvollinen ei Valtiontalouden tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta toimita tässä laissa tarkoitettuja ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta täydentäviä tietoja tai selvityksiä taikka vertailutietoja voi Valtiontalouden tarkastusvirasto velvoittaa ilmoitusvelvollisen ja vertailutietojen antamiseen velvollisen sakon uhalla antamaan pyydetyn selvityksen tai lisätiedon.* Uhkasakon tuomitsee Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 15 §:ssä tarkoitettu uhkasakkolautakunta. Muutoksenhausta uhkasa-

kon asettamista tai maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen säädetään uhkakkolaisissa (1113/1990).

10 a §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja

Sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa ehdokkaalle, ehdokkaan tukiryhmälle tai muulle yksinomaan ehdokkaan hyväksi toimivalle yhteisölle tukea sekä sellaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat toimittaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet toimittaa ehdokkaan kampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa ehdokkaalle lainaa kampanjaa varten, on velvollisuus Valtiontalouden tarkastusviraston pyynnöstä antaa, jos jo saatu selvitys ei ole riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi, Valtiontalouden tarkastusvirastolle tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen ilmoituksen tai jälki-ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden varmistamiseksi yksittäistapauksessa (*vertailutiedot*).

10 b §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta viranomaistehtäviä hoitavilta viipymättä ne asiakirjat, muut aineistot, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Viranomaisilla ja viranomaistehtäviä hoitavilla ei ole oikeutta periä maksua Valtiontalouden tarkastusvirastolta asiakirjojen kopiaista taikka tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti taikka siihen verrattavalla tavalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Jälki-ilmoitus

Jos ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on ottanut lainaa vaalikampanjan kulojen kattamiseksi eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa, ilmoitusvelvollisen on toimitettava *valtionalouden* tarkastusvirastolle tieto lainan määrästä sekä lainan maksamiseen saadusta vähintään 1 500 euron arvoisesta tuesta (*jälki-ilmoitus*). Ilmoitus tehdään laina-aikana kalenterivuositain sillä vaalikaudella, johon ilmoitusvelvollisuus liittyy.

Valtionalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa korvauksetta apua muilta viranomaisilta.

11 a §

Jälki-ilmoitus

Jos ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on ottanut lainaa vaalikampanjan kulojen kattamiseksi eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa tai europarlamenttivaaleissa, ilmoitusvelvollisen on toimitettava *Valtionalouden* tarkastusvirastolle tieto lainan määrästä, lainan maksamiseen saadusta vähintään 1 500 euron arvoisesta tuesta (*jälki-ilmoitus*) sekä muut *Valtionalouden tarkastusviraston pyytämät lisätiedot ja selvitykset*. Ilmoitus tehdään laina-aikana kalenterivuositain sillä vaalikaudella, johon ilmoitusvelvollisuus liittyy.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

2.

Laki

puoluelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Tuki puolueelle ja puolueyhdistykselle

8 §

Tuki puolueelle ja puolueyhdistykselle

Tueksi puolueelle tai puolueyhdistykselle luetaan sen rahana, tavarana, palveluna tai

Tueksi puolueelle tai puolueyhdistykselle luetaan sen rahana, tavarana, palveluna tai

Voimassa oleva laki

muulla vastaavalla tavalla saamat suoritukset. Tukena ei kuitenkaan pidetä:

- 1) tavanomaista talkootyötä eikä tavanomaisia ilmaisupalveluja;
- 2) puolueen tai puolueyhdistyksen tavanomaiseen järjestötoimintaan tai omaisuuden hoitoon liittyviä käyvän arvon mukaisia suorituksia;
- 3) puolueen ja sen puolueyhdistysten toisiltaan saamia suorituksia;
- 4) puolueen tai puolueyhdistyksen pysyväisluonteisen, yleisillä markkinoilla markkinaehtoisesti harjoittaman liiketoiminnan tuloja;
- 5) puolueen tai puolueyhdistyksen harjoittaman sijoitustoiminnan tuloja;
- 6) 9 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta eikä muuta vastaavaa lakiin taikka valtion, hyvinvointialueen tai kunnan talousarvioon perustuvaa avustusta.

8 c §

Ajantasainen ilmoitus

Ehdotus

muulla vastaavalla tavalla saamat suoritukset. Tukena ei kuitenkaan pidetä:

- 1) tavanomaista talkootyötä eikä tavanomaisia ilmaisupalveluja;
- 2) puolueen tai puolueyhdistyksen tavanomaiseen järjestötoimintaan tai omaisuuden hoitoon liittyviä käyvän arvon mukaisia suorituksia;
- 3) puolueen ja sen puolueyhdistysten toisiltaan saamia suorituksia;
- 4) puolueen tai puolueyhdistyksen pysyväisluonteisen, yleisillä markkinoilla markkinaehtoisesti harjoittaman liiketoiminnan tuloja;
- 5) puolueen tai puolueyhdistyksen harjoittaman sijoitustoiminnan tuloja;
- 6) 9 §:ssä tarkoitettua valtionavustusta eikä muuta vastaavaa lakiin taikka valtion, hyvinvointialueen tai kunnan talousarvioon perustuvaa avustusta.

7) puolueelle tai puolueyhdistykselle suoritettavia ehdokas-, luottamushenkilö-, kansanedustaja- ja Euroopan parlamentin jäsen -maksuja;

8) Euroopan unionin toimielinten sekä vastaavien kansainvälisten järjestöjen myöntämiä ja niiden talousarvioihin perustuvia suorituksia.

8 c

Ajantasainen ilmoitus tuesta

8 d §

Ajantasainen ilmoitus otetuista lainoista

9 §

Valtionavustus

Valtion talousarvion rajoissa voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Puolueen avustuksesta osa voidaan osoittaa *muun yhdistyksen* toiminnan tukemiseen.

Muutoin avustuksen myöntämiseen, maksamiseen, käyttöön sekä valvontaan sovelletaan tämän lain ohella, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

9 a §

Kirjanpito

Puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen kirjanpitovelvollisuudesta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on voimassa, mitä kirjanpitolaisissa säädetään. Niiden

Puolueen, puolueyhdistyksen ja puolueen lähiyhteisön ottamista lainoista ilmoitetaan Valtiontalouden tarkastusvirastolle, jos samalta lainanantajalta saadun lainan määrä on vähintään 1500 euroa kalenterivuodessa (*ajantasainen ilmoitus lainoista*). Ilmoituksen yhteydessä on ilmoitettava myös suunnitelma lainojen takaisinmaksusta. Jos lainan myöntäjä on muu kuin luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu luottolaitos ja lainan määrä vähintään 1500 euroa, myös lainan myöntäjä tulee ilmoittaa.

Puolue huolehtii ilmoituksen tekemisestä. Ilmoitus tehdään sähköisesti viimeistään lainan vastaanottamista seuraavan kalenterikauden 15 päivänä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksen tekemisestä.

9 §

Valtionavustus

Valtion talousarvion rajoissa voidaan eduskunnassa edustettuna olevalle puolueelle myöntää avustusta sen säännöissä ja yleisohjelmassa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Avustus on jaettava puolueiden viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa saamien edustajanpaikkojen lukumäärien osoittamassa suhteessa. Puolueen avustuksesta osa voidaan osoittaa *avustuksen käyttötarkoitusta toteuttavan muun yhteisön tai säätiön* toiminnan tukemiseen.

Muutoin avustuksen myöntämiseen, maksamiseen, käyttöön, *osoittamiseen ja siirtämiseen* sekä valvontaan sovelletaan tämän lain ohella, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

9 a §

Kirjanpito

Puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen kirjanpitovelvollisuudesta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on voimassa, mitä kirjanpitolaisissa (*1336/1997*) ja

Voimassa oleva laki

on lisäksi esitettävä tilinpäätöksen yhteydessä tilitys 9 §:ssä tarkoitetun avustuksen käytöstä sekä ajantasaisiin ilmoituksiin sisältyvät tiedot samoin kuin vaalikampanjan kulut ja rahoitus siten kuin 9 b §:ssä säädetään.

9 b §

Ilmoitettavat tiedot vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta

9 d §

Tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen

Puolue toimittaa *valtionalouden* tarkastusvirastolle puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen tilintarkastuskertomuksen, toimintakertomuksen ja tasekirjan sekä 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tilitykset ja tiedot. Avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen on tätä varten toimitettava vastaavat asiakirjat ja tiedot asianomaiselle puolueelle. Puolueen asiakirjat ja tiedot toimitetaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun puolueen tilinpäätös on vahvistettu. Avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen asiakirjat ja tiedot toimitetaan yhden kuukauden kuluessa yhdistyksen tilinpäätöksen vahvistamisesta.

Puolueen lähiyhteisöksi ilmoitettu yhteisö tai säätiö toimittaa *valtionalouden* tarkastusvirastolle tilintarkastuskertomuksensa, toimintakertomuksensa ja tasekirjansa, 9 a §:n 2 momentissa tarkoitetun erittelyn ja 9 c §:n 3 momentissa tarkoitetun lausunnon kolmen

Ehdotus

yhdistyslaissa (503/1989) säädetään. Niiden on lisäksi esitettävä tilinpäätöksen yhteydessä tilitys 9 §:ssä tarkoitetun avustuksen käytöstä sekä ajantasaisiin ilmoituksiin sisältyvät tiedot samoin kuin vaalikampanjan kulut ja rahoitus siten kuin 9 b §:ssä säädetään.

9 b §

Ilmoitettavat tiedot vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta

9 d §

Tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen

Puolue toimittaa *Valtionalouden* tarkastusvirastolle puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen tilin- tai toiminnantarkastuskertomuksen, toimintakertomuksen, jos sellainen on lain tai yhteisön omien sääntöjen vaatimuksesta tai muusta syystä laadittu, ja tasekirjan sekä 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tilitykset ja tiedot. Avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen on tätä varten toimitettava vastaavat asiakirjat ja tiedot asianomaiselle puolueelle. Puolueen asiakirjat ja tiedot toimitetaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun puolueen tilinpäätös on vahvistettu. Avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen asiakirjat ja tiedot toimitetaan yhden kuukauden kuluessa yhdistyksen tilinpäätöksen vahvistamisesta. *Asiakirjojen toimittamisvelvollisuus koskee myös sellaista tilikautta, josta osan yhdistys on ollut merkittynä puoluerakisteriin.*

Voimassa oleva laki

kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu. Yhteisö tai säätiö, jonka rahasto on ilmoitettu lähiyhteisöksi, toimittaa vastaavat asiakirjat kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu.

---

9 e §

Valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo 9 §:ssä tarkoitetun avustuksen käyttöä sekä tämän lain tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen ja tietojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista puolueen, puolueen lähiyhteisön ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen (*valvottava*) toiminnassa. Tässä tehtävässään virasto voi tarkastaa valvottavan tilinpitoa ja varojen käyttöä sekä tarvittaessa kehottaa valvottavaa täyttämään tästä laista johtuvat velvollisuutensa.

Ehdotus

Puolueen lähiyhteisöksi ilmoitettu yhteisö tai säätiö toimittaa *Valtiontalouden* tarkastusvirastolle tilintarkastuskertomuksensa, *toimintakertomuksensa, jos sellainen on lain tai yhteisön omien sääntöjen vaatimuksesta tai muusta syystä laadittu*, ja tasekirjansa, 9 a §:n 2 momentissa tarkoitetun erittelyn, 9 c §:n 3 momentissa tarkoitetun lausunnon *sekä toiminnantarkastuskertomuksen, jos sellainen on laadittu*, kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu. Yhteisö tai säätiö, jonka rahasto on ilmoitettu lähiyhteisöksi, toimittaa vastaavat asiakirjat kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisön tai säätiön tilinpäätös on vahvistettu. *Asiakirjojen toimittamisvelvollisuus koskee myös sellaista tilikautta, josta osan yhteisö tai säätiö on ollut lähiyhteisönä.*

---

9 e §

Valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo 9 §:ssä tarkoitetun avustuksen käyttöä sekä tämän lain tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä näihin liittyvien asiakirjojen ja tietojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista puolueen, puolueen lähiyhteisön ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen, 9 §:ssä *tarkoitettun muun yhteisön tai säätiön (valvottava)* toiminnassa. Tässä tehtävässään virasto voi tarkastaa valvottavan tilinpitoa ja varojen käyttöä sekä tarvittaessa kehottaa valvottavaa täyttämään tästä laista johtuvat velvollisuutensa.

---

9 f §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada vertailutietoja

Sellaisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, jotka ovat antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitettulle yhdistykselle tukea sekä sellaisilla luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä,

jotka ovat toimittaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet toimittaa puolueen ja avustuspäätöksessä tarkoitetun yhdistyksen vaalikampanjalle rahaa, tavaroita, palveluita tai muita vastaavia suorituksia tai antaneet tai Valtiontalouden tarkastusviraston perustellun arvion mukaan voineet antaa puolueelle ja avustuspäätöksessä tarkoitetulle yhdistykselle lainaa kampanjaa varten, on Valtiontalouden tarkastusviraston pyynnöstä antaa velvollisuus antaa, jos jo saatu selvitys ei ole riittävä laiminlyöntiepäilyksen selvittämiseksi, Valtiontalouden tarkastusvirastolle tarvittaessa tietoja ja selvityksiä, jotka ovat tarpeen valvottavan ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyuden varmistamiseksi yksittäistapauksessa (*vertailutiedot*).

9 g §

Valtiontalouden tarkastusviraston oikeus saada tietoa ja virka-apua muilta viranomaisilta

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta viranomaistehtäviä hoitavilta viipymättä ne asiakirjat, muut aineistot, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Valtiontalouden tarkastusvirastolle tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Viranomaisilla ja viranomaistehtäviä hoitavilla ei ole oikeutta periä maksua Valtiontalouden tarkastusvirastolta asiakirjojen kopiaista taikka tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti taikka siihen verrattavalla tavalla.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa korvauksetta apua muilta viranomaisilta.

9 h §

9 f §

Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus

Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

vaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

112 §

112 §

Jäsenäänestys

Jäsenäänestys

Ehdokkaiden asettamista varten puolueen on toimitettava vaalipiirissä salainen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuva **jäsenäänestys**, johon ovat oikeutetut ottamaan osaa vaalipiirissä asuvat puolueen ja sen perusjärjestöjen henkilöjäsenet.

Jäsenäänestys ei kuitenkaan ole pakollinen, jos siihen on nimetty enintään niin monta henkilöä kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita vaalipiirissä.

Ehdokkaiden asettamista varten puolueen on toimitettava vaalipiirissä salainen ja yhtäläiseen äänioikeuteen perustuva **jäsenäänestys**, johon ovat oikeutetut ottamaan osaa vaalipiirissä asuvat puolueen ja sen perusjärjestöjen henkilöjäsenet, *taikka muulla tavoin huolehdittava puolueen säännöissä siitä, että vaalipiirissä asuvan jäsenistön kansanvaltaiset vaikutusmahdollisuudet ehdokkaiden asettamisessa toteutuvat.*

Jäsenäänestystä ei kuitenkaan järjestetä, jos siihen on nimetty enintään niin monta henkilöä kuin puolueella on oikeus asettaa ehdokkaita vaalipiirissä.

143 l §

143 l §

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

Vaalien tuloksen vahvistaminen aluevaaleissa

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään *maakuntavaltuustolle* ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään *aluevaltuustolle* ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

kansalaisaloitelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen liittyvät viranomaistehtävät

Eurooppalainen kansalaisaloite

Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/788 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Liikenne- ja viestintävirasto.

Eurooppalaisen kansalaisaloitteen tuenilmauksen voi allekirjoittaa 16 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen.

Edellä 1 momentissa mainitun asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Digi- ja väestötietovirasto. Digi- ja väestötietovirasto toimii toimialallaan mainitun asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä.

Eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/788 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Liikenne- ja viestintävirasto.

Edellä 2 momentissa mainitun asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Digi- ja väestötietovirasto. Digi- ja väestötietovirasto toimii toimialallaan mainitun asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa tarkoitettuna yhteyspisteenä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..